

„Köztudottan istenhívó volt, evangélikus, és ezt soha nem rejtette véka alá. A keresztény erkölcsi értékrendszer szerint élt, miként a családja is generációról generációra.”

Száz éve született Szentágotthai János
► 5. oldal

„Minden, ami megszólal a szószéken és az istentiszteleten, ezt közvetíti, ezt érdemes kihallanom belőle.”

„Kegyelem néktek és békesség!” ► 2. oldal

„Ölébe veszi az egérfogaktól kicsipkézett mappát, ujjjaival finoman végigsimítja a lapokat, mintha csak leporolná, de valójában simogatja.”

Gazdagok és szegények ► 6. oldal

„Engem azóta csak magyarok segítettek, és álltak mellém döntő helyzetekben önzetlenül!”

Mozambiktól az Oltalomig ► 4. oldal

Ítélet előtt, alatt és után vagyunk! ► 2. oldal

„Két sor között – kinyúl nekünk az Ég” ► 7. oldal

Őszi egyházi „eseménykosár” ► 8–10. oldal

„A sport az egész személyiséget szolgálja” ► 12. oldal

Reformáció ünnepén a Budapest-Deák téri gyülekezet délelőtti istentiszteletén adta át Polgár Rózsa Kossuth-díjas kárpitművész az *Ötszáz éves a reformáció* című gobelinjét az Evangelikus Országos Múzeumnak. A tavaly év végén elkészült műalkotás a budapesti intézmény felújítása után az állandó kiállítás részeként tekinthető majd meg.

Kutatás

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

„Mélységes mély a múltnak kútja...” – ezekkel a híressé vált szavakkal kezdi bibliai regényét, a *József és testvéreit Thomas Mann*. Ilyenkor ősszel a reformáció ünnepe vagy *Luther Márton* novemberi születésnapja talán mindnyájunk számára közelebb hozza bibliai és evangélikus örökségünket, eltávozt szeretteinkre emlékezve pedig azt is átéljük, hogy az elmúlt idők egészen személyes sorsunkig, érzelmeinkig, gondolkodásunkig érnek.

Gyereként aligha van valaki, aki ne ábrándozna a padlason felhalmozott régiségekről, ne ragadná meg a földből kiásott, régi pénzérme, ne csigázná fel a sárguló lapokat rejtő templomi anyakönyv. Hogyan telt el a bejegyzett dátumok között egy-egy élet? Kik forgatták a könyvet a kezükben? Milyen lehetett egykor a békés nyugalom és a mindennapi küszködés, amelyről ezek a tárgyak mesélhetnének?

Aztán múlik velünk is az idő, egyre személyesebben érint a saját „történelmünk” – s a mai ember nehezen békül meg az ezzel járó gondolatokkal mélyebb hit és reményesség nélkül. A helyett, hogy erőt és bátorságot merítene magának a múltnak kútjából – mint ahogyan példaképekért rajongott serdülő korában –, inkább igyekszik egyre vastagabb rétegekkel betemetni.

Akinek nincs múltja, annak jövője sincs – szokás mondani. Nem kell hozzá nagy filozófusnak lenni, hogy belásuk: a gyökértelen ember gyengén fejlődik, egykönnyen megintog, nem állja a viharokat. Ugyanakkor a megtörtént dolgok, minden körülményeikkel és következményeikkel együtt, gyakran nemcsak szépek lehetnek, hanem igen kellemetlenek is. Az emberiség ősi és mindenkori törekvése, hogy személyes vagy közösségi múltját nagyra törő ter-

veinek dicső nagyképűségéhez kozmetikázza: azaz meghamisítsa a történelmet egyéni vagy csoportos céljai érdekében, lehetőleg a másik, a többiek rovására. Mivel ezt az elmúlt századok és ideológiák mindmáig szükségesnek, de legalábbis elfogadhatónak és hasznosnak tartják, mérhetetlen gyanakvás alakult ki bennünk, hogy van-e egyáltalán egyetlen igaz, tisztességes fejezete is a történetírásnak.

Keressük boldogulásunkat, emberi együttélésünk erkölcsi erőforrásait. Kérdezzük, hogy van-e a gazdasági helyzetén kívül még bármi másnak ereje és igazsága az emberi életben. Kérdezzük, hogy kinek is építkezünk, amikor fiataljaink tömegével hagyják el az országot, maguk mögött hagyva családot és egyházat egyaránt. Kérdezzük, mivel lehetne még visszatérni egy élhető, becsületos mindennapi életformához, amelyben az emberek már csak szavakban hisznek, de egymásból nem találják meg többé ehhez a társat, a felebarátot.

Egyházunk is útját keresi. Elnyűtten vagy fontoskodva vetjük bele magunkat sokszor eldöntendő részletkérdésekbe, s közben nagy ívű tervekről ábrándozunk. De mintha szakadék lenne a mindennapi araszolás és a megfogalmazott, nagy célok között. Ez a különbség valójában bennünk van: becsülettel vagy beletörődéssel a fennmaradásért küszködő gyülekezeteinkben, el nem vállalt és el nem végzett szolgálatainkban, Pál apostol egykori korinthusi gyülekezetét megsegényítő pártoskodásainkban. Isten ugyan erős vár, de a mi hitünk erős vára erősen repedezett, olykor meg is rogyant már, mint egy-egy magára maradó templomunk.

Amikor a múltnak kútjából merítünk, valójában hatékony segítséget kapunk ezekben a krízishelyzetekben. Minél többen nyitják fel a Szentírást, kezdenek újra imádkozni, kapcsol-

lódnak be keresőként az Isten-kérdés teológiai megbeszélésébe, tanulják és hasznosítják növekvő lelkesedéssel a gyülekezeti és egyházi közösségépítési gyakorlatát, annál több közösségi erő és evangéliumi találkozási pont telik meg újra élettel ember és ember, ember és Isten között!

Mindenki, aki merít ebből a kútból, mérhetetlenül hasznos dolgot tesz az egyházért, legyen akár lelkes, akár nem lelkes. Októberi és novemberi evangélikus ünnepeink erről az éppen most igazán aktuális reformációról szólnak – akár Luther, akár más reformátorok, akár egyéb gyülekezeti témák kapcsán is.

A múlt ünnepi lelkesedésen túl azonban sokkal komolyabban kellene vennünk ennek a most aktuális reformációnak a fontosságát. Anélkül, hogy kezünkbe és szívünkbe vennék újra Isten igéjét, sehova sem jutunk. Anélkül, hogy egyre többen tanulnak újra a gyülekezeteinkben és az egyházi képzéseken, mindenképp az Evangelikus Hittudományi Egyetemen a legmélyebb értelemben életet érintő teológiát, el sem tudunk indulni.

Szenvedélyes teológiai növekedés nélkül – akár minőségében, akár a teológiát valamilyen szinten tanulók számában – nem fog megmozdulni semmi. Legyen a Biblia és teológia tanulmányozása mindenekfelett megbecsült egyházi tevékenység! – fél év-zreddel a lutheri tézisek után ezt újra ki kell mondanunk, és magunkra kell vállalnunk! A múltnak, a reformátori hitnek, a teológiának betemetett kútját újra ki kell tisztítani – mert aki ilyen kutatás, az érti és éli igazán, hogy mi a teológiai kutatás!

A szerző evangélikus lelkész, az Evangelikus Hittudományi Egyetem docense

Tárjuk fel együtt kéréseinket!

■ PRÖHLE GERGELY

Még a nyár elején történt, hogy Rómában hivatalos programom szünetében vendéglátóim felajánlották: megmutatnák azt a helyet, ahol Pál apostol raboskodott. Természetesen igent mondtam az ajánlatra, s el is indultunk a szűk belvárosi utcákon a kis kápolna felé, melynek egy melléképületét tartják úgy számon, mint Pál fogságának helyszínét.

Tudjuk, hogy voltaképp házi őrzetről volt szó, Pál viszonylag szabadon érintkezhetett környezetével, tarthatta a kapcsolatot a külvilággal, folytathatta kiterjedt levelezését. S bár a nagy, fehérre meszelt helyiség nem áraszt különösebben ódon hangulatot, az ember mégis megilletődötten száll magába néhány percre, s próbálja átérzeni a fogva tartott apostol helyzetét.

Pál tragikus sorsát ismerjük. Az apostol nagy realitásérzékkel nyilván idejében felismerte helyzete kilátástalanságát. S mégis: ebben a helyzetben megszületett a *Filippiekhez írott levél*, a maga gondoskodásával, biza-kodásával, végtelen szeretetével. És persze gyakorlatiasságával, hiszen Pál – szokásától eltérően – a filippiektől elfogadta az adományokat, meg is köszönte, sőt remélte, hogy azok kamatoznak majd az ő javukra.

Ez utóbbival kapcsolatban nem lehet kétségünk. Pál nem véletlenül zárta a szívbe Európa első gyülekezetét a macedóniai Filippiben. A csodálatos megtérések nyomán erősödő gyülekezetben voltak ugyan belső perpatvarok, mégis rövid időn belül a szervezettség és a lelki gazdagság rengeteg bizony-ságát adták. Ezt tükrözi az apostol levé-
lének szeretetteljes hangulata is.

Ezért örültem meg nagyon, amikor felfedeztem, hogy a felügyelők országos konferenciájának szombati napjára az *Útmutatóban* kijelölt ige a *Filippiekhez írott levélből* való. „Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt” (Fil 4,6) – írja az apostol. Ezt kapta útravalóul az első európai gyülekezet, s ezt kapjuk útmutatásul mi is, mai evangélikusok itt, a Kárpát-medencében. De vajon hogy cseng ez a biztatás kétezer év elteltével? Tudunk-e nem aggódni az európai kereszténység s benne a magyar evangélikusság állapota láttán?

A felügyelők országos találkozájára idén különleges, csak hatévente ismétlődő helyzetben kerül sor. A tisztújítás lezajlott, egy kivételével minden szinten megválasztottuk világi vezetőinket. Az egyetlen kivétel az országos felügyelő, akinek személyéről e hó végén dönt a zsinat. Ezért tartottam fontosnak, hogy meghívjam a találkozóra *Frenyó V. László* pestújhelyi presbitert, állatorvos-professzort is, aki több megyében kapott jelölést a tisztségre.

Aggodalommal nyilván nem lehet sem készülni a választásra, sem elkezdni a szolgálatot, az viszont elengedhetetlen, hogy tudjuk, milyen kéréseket is viszünk Isten színe elé, s milyen ügyekben vannak gyakorlati feladataink az egyház életével kapcsolatban. Ezért gondoltam arra, hogy érdemes munkaáganként áttekinteni egyházunk helyzetét. Az országos iroda szakemberei, a zsinati bizottságok képviselői, néhány intézményünk vezetője és az egyházi sajtó felelősei lesznek segítségünkre abban, hogy képet kapjunk egyházunk intézményi állapotáról. Persze legalább ilyen fontos, hogy a lelkiállapotunkról is minél több szó essék. Püspökeink ezúttal is vállalták az igehirdetés szolgálatát.

Az sem mindegy persze, hogy milyen külső körülmények között végezhetjük egyházi szolgálatunkat, mire számíthatunk az egyház és az állam együttműködésének terén, hogyan alakul az egyházfinanszírozás kérdése, s egyáltalán: hogy is értsük pontosan, amikor a kormányfő nemrégiben arról beszélt például, hogy „a szívünket is fel kell emelnünk”. Éppen ezért szombat délutánra meghívtam körülünk *Balog Zoltán* minisztert, református lelkészt, akivel nem manapság kezdjük a közös gondolkodást, hiszen már több esetben volt a vendégünk, beszélgetőtársunk az elmúlt tíz-tizenöt évben.

Oly sokszor találkoztam korábban azzal a véleménynel, hogy voltaképp a politikai körülmények gátolják az egyház megújulását. Most a helyzet kedvezőnek tűnik, de mintha „a vitorlák kifeszítése” mégsem lenne zökkenőmentes. Tanulságos lehet tehát egy olyan kormánytaggal megosztani – aggodalmunk helyett – imádságunk némi tárgyát, aki protestáns testvérünk, gyakorló teológus is egyben.

Am akik már voltak felügyelői találkozáson, azok tudják, hogy az igazán lényeges eszmecsere mindig vacsora után kezdődnek. Amikor a révfülöpi vendégszeretetet túlcitálva előkerülnek az otthonról hozott csemegék; roppan a milotai dió, pohárba kerül a hegy leve, fognak a sütemények. S ez az a hangulat, amikor a testvéri beszélgetések a *Filippiekhez írott levélhez* hasonlatosan gondoskodó, biza-kodó, szeretetteljes hangnemből zajlanak, amikor az indulatainkat sem rejtjük véka alá, és amikor sok gyakorlati gondot is megbeszélhetünk.

Nem aggodalmaskodni készülünk tehát, hanem cselekedni és imádkozni, hogy Pál apostol szemébe tudjunk nézni: az első európai gyülekezet után mi is, mai magyar evangélikusok. Szeretettel várjuk minden felügyelő testvérünket Révfülöpre november 23-án!

A szerző egyházunk országos felügyelője

Oratio œcumenica

Szerető mennyei Atyánk! Hálás szívvel mondunk köszönetet, hogy életünkben gondot viselsz rólunk. Végtelen szereteted arra is kiterjed, hogy figyelmeztess és ints: neked tetsző módon éljük földi életünket, mert azt szeretnéd, hogy mi is megláthassuk a mennyek országát.

Az ítélet vasárnapján arra kérünk, adj erőt szembenéznünk bűneinkkel. Tudjuk, azon a bizonyos napon egyikünk sem kerülheti majd el kivetett kerítőládát. Irgalmadnak köszönhetjük, hogy nem tudjuk ennek idejét, épp ezért adj kitartó hitet, hogy ne érjen minket készületlenül.

Add, hogy a megannyi kísértés közepette is mindig meghalljuk hívó szavad, és figyeljünk bölcs tanácsaidra. Szentlelked erejével segíts, hogy a kerítőládát kiürítéskor angyalaid a jók közé válogassanak, és ne hitványként a szemétre dobjanak. Szent Fiaid véérért reménykedünk kegyelmedben.

Add is adj nyitott szemet, hogy meglássuk a szenvedőket, nyitott szívvel, hogy segítsünk a bajbajutotakon, és tárt karokat, hogy átölleljük a magányosokat, a gyászolókat, a vigaszra szorulókat.

Ne engedd, hogy káromló szó hagyja el szánkat. Ne engedd, hogy gyáván hallgassunk, amikor szent nevedet káromolják. Engedd, hogy minél több ember előtt tegyünk bizonyosságot nagyságodról, bűnbocsátó kegyelmedről, végtelen szeretetedről.

Legyen gondod a betegekre, segítsd az árvákat, özvegyeket, és te legyél az örülőkkel.

Irgalmadat áraszd ki egyházunkra is. Ránk bíztad a békéltetés szolgálatát, és mi olyan sokszor vitát szívtunk. Feladatul adtad az örömhír terjesztését, ám helyette csak panaszkodunk. Megparancsoltad, hogy egymás szolgái legyünk, mi viszont földi pozíciókért marakodunk. Figyelmeztettél, hogy a mennyben gyűjtsünk kincseket, a mi gondolataink legtöbbször pedig csak a pénz körül forognak. Tarts elénk tükröt, hogy megláthassuk, miben kell megváltoznunk.

Adj bölcsességet, szerénységet, igazi tanítványi alázatot, hogy méltók legyünk kegyelmedre. Fiadért, a mi megváltó Krisztusunkért kérünk, hallgass meg minket. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„A hatalmas Bíró, aki minden halotat feltámaszt, s az ördögöt megítéli, testvérünk s pártfogónk lesz. Minő boldogság lesz az, ha majd barátainak, testvéreinek nevez, adományait és a Szentlelket meglátja rajtunk. A halottak is örvendenek. A természetnek ugyan meg kell rettennie ekkora isteni felség előtt, de a lélek örömmel tekint rá. Aki ezt a vigasztalást meg nem nyeri, azt az ördög fogja gyötörni. Ehhez tartsa hát ki-kí magát. Senki sem rejtőzhetik el. Elő kell jönnie a tenger mélyéből is, a föld alól is, a pokol fenekéről is mindenkinek. Krisztus a Bíró; ama napon mindenkinek eléje áll!”

► Luther Márton:

Jer, örvendjünk keresztények!
(Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN AZ UTOLSÓ ELŐTTIT MEGELŐZŐ (ÍTÉLET-) VASÁRNAP – MT 13,47-50

Ítélet előtt, alatt és után vagyunk!

Ítélet vasárnapja van. Talán afféle „nemszeretem vasárnap”. Jobban kedveljük, ha Isten valami szívet melengetőt, lelket simogatót mond. Milyen jó, hogy az egyházi év segít, hogy ne „mazzolázzuk ki” a Szentírást, és ne csak a „barátságos” igéket olvassuk, hallgassuk, prédikáljuk.

Márton-nap van. Kedves népszokások sora kíséri ezt a napot. Érdekes azonban azokra a Mártonokra figyelünk, akik Isten eszközeiként a szeretet cselekedetében (*Tours-i Szent Márton*) vagy éppen az evangélium újrafelfedezésével (*Luther Márton*) szolgáltak, s a rajtuk keresztül áradó áldást ma is érezzük. Mindkettőjük személye és szolgálata összefügg mai igényekkel, az ítélet helyes, krisztusi értelmezésével.

Sokszor félreértettük, félremagyaráztunk Jézusnak az ítéletről szóló szavait: ne ítélj, hogy ne ítéltess! Ezért töröltük a szótárunkból az ítélet fogalmát, s egyáltalán nem beszélünk ítéletről. Ha mi nem ítéltünk, akkor minket sem ítéltetnek. Sem emberek, sem az Isten. Mindenki foglalkozzon magával. Pedig szinte népi társasjátékká vált, hogy másokról véleményt mondunk, nemegyszer ítéltetve, bekatulyázva a másikat ilyen vagy olyan embernek... A 21. század emberének, a „ma érezd magad jól korszak” (wellness-világ) polgárának amúgy sem illik a gondolkodásába a végelszámolás képe – netán félelmetes volta. S míg voltak korok, amikor központi, a mindennapokat is átjáró téma volt az ítélet, az ítélet napja, a végső számadás (lásd énekeskönyvünk 495. énekét: *Ama nap a harag napja...*), ma ezt mintha levettük volna a napirendről.

Az ítélet vasárnapján az egyház népe nem kerülheti ki a tényeket. Van ítélet, lesz ítélet, s még nekem sincs haladékat vagy kibúvót biztosító protekció. Mindannyiunknak meg kell jelennie az Isten ítélőszéke előtt. Ezt az ige világosan bejelenti. Bár azt is elmondja, hogy az Atya az ítéletet Krisztusnak adta át (Jn 5,22). Ennek nyomán

pontosítja és konkretizálja Pál apostol a bejelentést: „...mindannyiunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt...” (2Kor 5,10). S ez a mindent meghatározó kiegészítés már maga az evangélium. Még az ítéletben is Istennek Krisztusban megjelent, emberre lett szeretetével találkozunk. Ez nem látvány a tény, de kilátástalan helyzetünk reménytelivé teszi.

Aki „eljön ítélni élőket és holtakat”, az a Jézus szólal meg ma közöttünk, és gondolkodtat el (sőt át akar formálni) a kerítőládáról szóló példázattal. Fontos, hogy az ítélet elválaszthatatlan Jézus személyétől és az Isten országától, amelynek elközeledtét (Lk 21,31), megjelenését (Mt 12,28), köztünk való valóságát (Lk 17,21) ő maga jelentette be. Nem a Jézus nélküli világ rendjéről van hát szó igényben, hanem arról a valóságról, amely éppen azt mutatja: az Isten közelében helyükre kerülnek a dolgok, rendeződnek az életek, jó irányba állnak a folyamatok.

A világ rendjét ismerjük: kemény, farkastörvényekre épülő, öngazságokat igazoló, kegyetlen világ. Aki talpon marad, az élhet, aki elesik, azt eltiporják. Aki bűnt követ el, azt a bosszú várja, aki hibázik, azt keményen megbüntetik. Aki gyenge, azt lenyomják, aki nem elég erős, azt mindig visszاسorolják. Sőt sokszor nem is annak alapján mondanak ítéletet, hogy mit teljesítettünk, hanem „orcára” megy az ítélet: tetszik, nem tetszik a másik, s aki nem tesz, annak nincs sok esélye...

A jók és rosszak szétválasztásának gyakorlata magában hordozza azt a félelmet, hogy egyszer csak megváltozik a minket körülvevő környezet, megfordul az értékrend. Az, ami addig jó volt, büntető lesz, s amit rossznak tartottak, az válik jóvá, dicsérendővé. Ilyen fordulatot egy párszor már átéltünk a történelemben: hol talpra, hol a feje tetejére állt a világ értékrendje – egymást váltogatva.

Ebben a könyörtelen világban pedig előbb-utóbb mindenkire sor ke-

rül. Az elsőből utolsók lesznek, az utolsókból első, majd fordítva. Liftben éljük az életünket: hol fent, hol lent. S ami még rosszabb, az utolsó ítéletet a „kaszás” mondja ki: ott pedig nincs kivétel. A halálos ítéletet ki mondja, és végre is hajtja.

Isten országában más a rend. Aki Isten erőterében, Krisztus közelségében van, az egy másik renddel számolhat. Isten országában nincs előválogatás, mint a tehetségkutató show-műsorokban. Mindenkinek egyenlő az esélye: mindenki lehet Isten gyermeke, mindenkit hazavár az atyai ház. Mindenki élhet és visszaélhet Isten jóságával. Mindenkinek van esélye a tiszta lappal való kezdésre. Mindenkinek felkínálják a jó irányba való változtatást.

Jézus példázatának három képét vegyük szemügyre:

Jézus arról beszél, hogy a nagy háló „mindenféle halat összegyűjt” (47. v.). Bár ez a világ ismételen a másságról és annak elfogadásáról beszél, mi titkon azt mondjuk: mindenki gondolkodjon, éljen, cselekedjen úgy, ahogy mi helyesnek tartjuk. Isten nagy hálójában nem a másság, hanem a sokféleség jellemző. S amíg a világ tengerében – néha hullámai közt, néha csendes tükre alatt – úszunk, éljük az életünket, nem különülhetünk el. A sokféle halat egyformán fogja be a háló. Ez nem csak a világ és az egyház egymásmellettségében van így, hanem az egyházon belül is. Sokféle, nagyon sokféle hal van... S végképp nem a hal, hanem a Halász mondja meg, milyen a háló és hogy működik.

Más képpel élve: Isten népe nem vonulhat ki a világból (itt ez lenne a háló), hanem mindenféle emberekkel együtt töltve életünk idejét, kell készülnünk a végső, nagy találkozásra, az elszámolásra, az ítéletre és Krisztusban reménykedve a kegyelemhirdetésre.

A második gondolat Jézus példázatából: „amikor megtelik” (48. v.). Nem olvasunk pontos meghatározást, konkrét paramétereket: eddig vagy addig,

A VASÁRNAP IGÉJE

akkor vagy akkor. Amikor megtelik. Nem tudjuk, mikor. Ahogy nem tudjuk azt sem, milyen nagy a háló. Ez Isten szuverén döntése. Beleszólunk nem lehet. Mi magunkra nézve – de ez a hit vágya – kérjük naponta: „Jöjjön el a te országod...” Vagy ahogy az ősi liturgikus imádság az úrvacsoránál fogalmazza: múltjék el a világ, jöjjön el a kegyelem. Isten majd jókor; jó időben, pont az alkalmas pillanatban, amikor úgy látja, hogy megtelt a háló, szól, hogy most. Most ki lehet vonatni a hálót. Ezt az időt sürgetni csak az Istenben bízó könyörgés meri, hátráltatni pedig csak az Isten türelme tudja. Ő ugyanis azt akarja, hogy minden ember megtérjen és éljen (1Tim 2,4).

„Eljönnek az angyalok, és kiválogatják a gonoszokat az igazak közül” – ez Jézus példázatának harmadik olyan mondata, amelyet jól meg kell gondolnunk. A nagy, a leírhatatlan titok, amely ránk vár. A válogatás. Isten megbízottai elkezdik, s elvezik a válogatást. De hogy mi a válogatás alapja, azt itt nem olvassuk.

Az ige azonban reménységet ébreszt Isten gyermekeiben. Nem olcsó, könnyelmű illúziót, amely ma fájdalomcsillapítóként működik, azon a napon azonban keserű csalódást hoz. Mi abban a Krisztusban reménykedünk, aki a kereszten magára vállalta az ítéletet. A halálos ítéletet őrajta már végrehajtották. Ezt az eszünkkel, az emberi igazságérzetünkkel és -gyakorlatunkkal elfogadni nem tudjuk, csak a hit ragadhatja meg. S a nagy kérdés most is az, hogy „hiszed-e ezt?”

Ha hiszed, akkor tudod a nagy hármas, ami csak együtt érvényes: ítélet alatt, ítélet előtt, ítélet után vagyunk. ■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Imádkozzunk! „Ó, Jézus, ama nagy napon / Te védj meg szent kezekkel, / Ítéletem reád hagyom, / A büntetést engedd el! / Igédben nem kételkedem, / Írd élet könyvébe nevem, / Vigy teltességre, amen.” (EÉ 502,5)

„Kegyelem néktek és békesség!”

A köszöntéseknek nem szoktunk nagy jelentőséget tulajdonítani. Van, aki sokallja is a különböző üdvözléseket a liturgiában. Sokáig számomra is kötelező tiszteletkört jelentett a szószéki szolgálat elején felhangzó apostoli köszöntés.

A változás akkor kezdődött, amikor teológuséveim alatt az egyik oktatónk figyelmeztetett minket, hogy igehirdetőként az apostoli üdvözlés az áldást ne többször szám első személyben („Áldjon meg minket...” „Kegyelem nékünk...”) mondjuk. Ugyan ennek a ragozásnak a hátterében alázat is állhat – a közösség tagjának tudom magam, nem akarom mindenáron „megmondani a tutit”. Viszont – hangzott az intés – a lelkeseknek ebben a helyzetben vállalnia kell az isteni üzenet meghirdetőjének szerepét.

Mindez eddig még száraz formai kérdésnek is tűnhetne. De az én fülemben elültette a bogarat: tehát a szószéki szolgálatot kezdő mondatban többről van szó, mint jókívánságról vagy köszöntésről. Ez nem csupán kegyes óhaj arról, hogy mi valósuljon meg közöttünk. Ennek nyomán egyre inkább kezdtem felismerni, hogy az apostoli köszöntés nem töltelék-szóveg, hanem páratlan esemény, a lényeg meghirdetése. Itt hat az isteni ige teremtő ereje. Hiszen erre

van szükségünk! Kegyelemre és békességre. Ez a legfontosabb. És ennek a forrása Isten, a mi Atyánk, Jézus Krisztusunk keresztül.

Kezdtem úgy tekinteni erre a mondatra – amely Pál apostol mindegyik újszövetségi levelének az elején megtalálható –, mint az igeszolgálat és az istentisztelet kulcsára. Minden, ami megszólal a szószéken és az istentiszteleten, ezt közvetíti, ezt érdemes kihallanom belőle. Az isteni, jézusi kegyelmet és békességet. Sokszor felteszük a kérdést, hogy mire jó az istentisztelet. Erre. Ezt adja.

Szokásommá vált, hogy a templompadban egyes sűrű, eseményeszerű mondatoknál (például a feloldozásnál és az áldásnál) igyekszem teljesen a szolgálattevő lelkészre összpontosítani a figyelmemet. Talán mulatságosan hat, de ha ilyenkor néhányan pont előttem állnak, egy kicsit oldalra is dőlök, hogy minél jobban lássam a liturgus tekintetét, felemelt kezét, minél jobban halljam a szavakat, minél jobban befogadjam, minél erősebben átéljem, hogy mindezt most én kapom. Amióta megnyílt előttem valami az apostoli köszöntés gazdagságából, azóta ennek az elhangzása is igyekszem lehetőleg minden mást kizárva koncentrálni. Hogy minél jobban átjárja a lelkemet, hogy

ahol Isten igéje hangzik, ott igenis valóság a kegyelem és a békesség.

Nagy felelősségnek és páratlan éve lelkészként szolgálhatok. Az apostoli felelősséggel és kiváltsággal számomra szorosan összefonódott ez a páli mondat. Ezért mindig nagy megrendültséggel mondom ki. Talán a legalább az utolsó szószéképcsőig tartó drukki is oldódik benne. Úgy érzem, ezzel összefogalom, hogy minnek a közvetítőjeként szólalok meg.

Minderre mintegy ráadásként ért két évvel ezelőtt *Csepregi Zoltán* professzor egyik kutatásának eredménye. Eszerint a reformátorok írásaiban jelmondatává vált az evangéliumi mozgalom tagja volt-e. Mindennek gyökere pedig *Luther Márton* életének ahhoz a szakaszához vezet vissza, amikor az elene indult eljárás során 1521-ben a worms-i birodalmi gyűlés előtt kellett megjelennie. Ekkor a császári tekintéllyel szemben az apostoli üdvözlésből merített erőt. 1522-ben pedig, amikor a védett környezetből, Wartburgból az élő célpont kockázatát vállalva a forrongó Wittenbergbe indult, döntő kérdéssé vált számára,

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

hogy honnan várja a védelmet: a kegyelmet és a békességet.

Meg is üzenté az őt addig hatékonyan védelmező *Bölcs Frigyesnek*: „Ezekt azért írom, hogy Fejedelmi Kegyelemességtől veddelmet kérjek. [...] S ehhez, ha azt tudnám, hogy Fejedelmi Kegyelemességek engem megvédhet, vagy akar védeni, úgy inkább nem megyek. Ebben a dologban nem szabad és nem lehet, hogy a kard adjon tanácsot vagy segítséget. Itt egyedül Istennek kell cselekednie, minden emberi aggodás és hozzáátétel nélkül.”

Csak Istentől, Jézus Krisztuson keresztül várnunk kegyelmet és békességet, abban viszont szilárdan bízni, hogy töle érkezik – ez apostoli és reformátori örökség, megannyi körülménytől és hatalomtól függetlenné tehet.

Talán egy kicsit sovány kifejezés is pusztán köszöntésnek nevezni az apostoli üdvözlés – számomra hatalmas ajándék közvetítője újra és újra. ■ TÓTH KÁROLY ISTVÁN

Ismét Nógrádban

Gombor Krisztián kétbodonyi beiktatása

▶ Nem ismeretlen terepre jött Gombor Krisztián, amikor november 4-én beiktatta őt kétbodonyi lelkészi hivatalába a Nógrádi Egyházmegye esperese, Szabó András. Hatodéves teológushallgatóként ugyanis a szintén Nógrád megyei Vanyarcon töltötte gyakorlati évét, és ez idő alatt megismerte az egész megyét, sok helyen szolgált is. Az ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás püspök hirdette Isten igéjét.

SZABÓ ANDRÁS FELVÉTELE

A lelkészi szolgálatba való kibocsátást megelőző gyakorlati év nemcsak a szakmai tapasztalatszerzés időszaka volt: Isten ajándékaént Gombor Krisztián ezalatt lelt rá leendő hitvestársára. Feleségével, Nándori Renátával azóta egy fiúgyermek boldog szülei is.

A kétbodonyi lelkészi szolgálat akár egyfajta visszatérésként is felfogható a „forrásvidekhez”.

Fabiny Tamás püspök a *Filippi levél* első fejezete alapján személyes hangvételű igehirdetésben szövegezte a lelkészhez és a gyülekezetéhez. Egymásra bízta őket, mint akik Isten színe előtt felelősök egymásért. A börtönben raboskodó Pál nem önmaga miatt aggódott, hanem a gyülekezetet hordozta szívében. Az Istenről szóló, embereknek való beszéd mellett legalább olyan fon-

tos az emberekről való beszéd az Istennek, azaz az imádság – hangsúlyozta az egyházkerület lelkészi vezetője, bátorítva a beiktatott lelkészt, hogy keresztnevéhez méltóan legyen valóban a krisztusi örömhír hordozója.

Gombor Krisztián lelkész igehirdetésében személyes hitvallásként szövegezte az iktatásra invitáló meghívón is szereplő igéről, amely gyermekkorától kíséri, s melyet egykori lelkészétől, *Szekecs Elemértől*, Csurgó és Porrogszentkirályi lelképásztortól kapott: „Az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestől öhozzá, aki a fej, a Krisztus.” (Ef 4,15) Kifejezte abbéli reményét, hogy a gyülekezet az ő szolgálatával az élet és a krisztusi növekedés valóságos jeleit fogja mutatni, hiszen ami él, az növekszik.

A családi légkörű ünnepi közgyűlésen a jókívánságok és az igei bátorítás szavai hangzottak el *Gabnai Sándor* soproni esperes, *Kollár Zsolt* szarvas-újtemplomi – volt nógrádi-kétbodonyi – lelkész, *Fábri György* kerületi felügyelő, *Koncz István* egyházmegyei felügyelő, *Deme Károly* lelkészi munkaközösségi vezető, Szabó András esperes és *Sikter János* porrogszentkirályi lelkész részéről. *Termann Nikolett* gyülekezeti felügyelő ösztönözött arról, hogy Kétbodonyban a lelkész kérdése létkérdés, a gyülekezet jövője és megmaradása a tét. A falu és a gyülekezet kórusának egyik éneke válasza lehet minden aggodalomra: „Ó, mily boldog ember, ki csak az Úrnak él, / az ő kezét fogva semmitől se fél...” ■ Sz. A.

Emlékezés a száz éve született Kiss Jánosra

▶ Emlékezésre és hálaadásra szól a meghívó a fóti Mandák-otthonba. Azok a nagyon különböző korú és személyiségű emberek, akik november 3-án az Evangélikus Kántorképző Intézetben összegyülekeztek, egyvalamiben biztosan egyeznek: mindannyiuk életében meghatározó volt egy nyíregyházi gyökerű tanító, aki fél évszázadon keresztül e falak között szolgált.

Ezen a délutánon minden résztvevő csodát élhetett át: sikerült életre kelteni Kiss János személyét, lelkületét, szellemiségét. János bácsi kedves énekeinek együtt éneklése, a visszaemlékezők gondolatmorzsái mind ezt segítették elő.

Bence Gábor igazgató távollétében a házigazda tisztelt ifj. dr. *Hafenscher Károly* töltötte be, aki hosszú időn át szintén Fót meghatározó személyisége volt. Kiss János életútját *D. Keveházi László* nyugalmazott lelkész, egyháztörténész tekintette át, aki pilisi szolgálati ideje alatt maga is gyakran látogatta a kántorképzőt. A Zákue Médiacentrum vezetője, *Győri János Sámuel* jóvoltából egy filmrészletben maga János bácsi is megszólalt.

Az alkalom áhítatát *Győri Gábor* esperes tartotta. Alapigeként nem is lehetett volna alkalmasabb textust választani, mint amit az *Útmutató* kínál: „Növekedjétek a kegyelemben és a mi Urunk, üdvözítő Jézus Krisztusunk ismeretében.” (2Pt 3,18a) Az ün-

nepet keretező énekekben a kántori szolgálatot *Gálos Miklós* látta el. A fontos háttér munkát *Sohan László* gondnok és *Pócs Miklós* titkár végezte.

Örömteli, hogy – a visszaemlékezések sorában elsőként – sikerült szóra bírni *Bohus Imrét*, aki fóti lelkészként három évtizeden keresztül volt Kiss János közeli munkatársa. *Milán Gábor* gyerekként mint tanfolyamhallgató, később mint gondnok kötődött szorosán Fóthoz. *Keveházi Márta* a megtérésének élményét osztotta meg a hallgatósággal. Ifj. *Zászkaliczky Pál* visszaemlékezésében Kiss János mint klasszikus tanító jelent meg.

Végül az emléktáblánál – emlékeztetve arra, hogy János bácsi MTK-drukker volt – a koszorúra egy kékfehér szalag is került...

Hatalmas ajándék és lehetőség, hogy Fót szellemisége tovább élhet! Ezt vallja az alkalomról tudósító szervező:

■ ECSI ZSUZSA

Toleranciáról Kelenföldön

A kelenföldi evangélikus gyülekezet őszi előadás-sorozatának központi témája idén a tolerancia. Ebbe a sorba illeszkedett bele november 3-án *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök *Tolerancia Erdélyben – aktualitások és kihívások* című, vetített képes referátuma.

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház lelkészi vezetője előadá-

sának első felében gazdag történeti áttekintést nyújtott Erdély vallási képéről egészen a reformáció korától kezdődően. Arra is kereste a választ, hogy az évszázadok során vajon milyen okok állhattak a területre jellemző, viszonylag nagyfokú vallási tolerancia hátterében.

Az est második felében a püspök

fotók segítségével mutatta be egyházát, a három egyházmegye néhány templomát, miközben szót ejtett a gondokról is, amelyekkel a gyülekezeteknek meg kell birkóznuk. A szeretetvendégséggel összekötött alkalmon dr. *Blázy Árpádné* kelenföldi lelkész tartott áhítatot.

■ PRÖHLE PÉTER felvétele

Iskolajárás

Beszélgetés Gáncs Péterrel, a Déli Egyházkerület püspökével

– Püspök úr szolgálati naplójában a megszokott gyülekezeti vizitációk mellett egyre gyakrabban tűnnek fel az iskolalátogatások. Mi ennek az oka?

– Amint köztudomású, szeptembertől számos iskolával gyarapodtunk. A felejtetetlenül szép tanévnyitó ünnepeket követően fontos, hogy a hétköznapi életben is figyelemmel kísérjük az egyházunk által most átvett oktatási intézmények indulásával kapcsolatos gondokat és örömeiket.

– Ezekben az oktatási intézményekben iskolalelkészek léptek szolgálatba. Mennyiben tekinthető „evangélikus gyülekezetnek” egy-egy iskolának vagy óvodának?

– Az egyházi iskola felekezetiileg sokszínű oktatási, illetve nevelési intézmény, amelynek sajátos szervezeti és működési rendje van, sok tekintetben az állami törvények által meghatározva. Az evangélikus gyülekezet ugyanakkor különböző nemzedékekből formálódó, felekezetiileg homogén közösség, amelynek jó rendjét az egyházi törvények szabják meg. Ebből következően iskolalelkészeinknek egy igen sajátos missziói terepen kell megtalálniuk speciális küldetésüket. Munkájuk csak néhány ponton hasonlítható a gyülekezeti lelkészi szolgálathoz.

Tanulságos volt számomra, hogy az október 11–14. között tartott bajor-magyar testvérkapcsolati ünnep keretében a nürnbergi Wilhelm Löhe Iskolában részt vehettem a bajor egyházi iskolai lelkigondozói szolgálatát bemutató szekció munkájában. Ebből kitűnt, hogy ők a lelkigondozást látják a legfontosabb feladatnak az egyházi iskolákban. Nálunk viszont az iskolalelkészek munkájában a hitoktatás, valamint az áhítatok tartása és az úgynevezett csendesnapok szervezése kap hangsúlyt. Ezen a területen is érdemes lenne kiépíteni az intenzívebb partneri együttműködést a két egyház között.

– Milyen tapasztalatokat szerzett a hétköznapi iskolalátogatások során?

– Akárcsak gyülekezeteink, oktatási intézményeink is sokszínűek, nincs két egyforma, ezért nem lehetnek sablonosak a velük kapcsolatos elvárások és módszerek. Minden iskolának megvan a maga sajátos története és útja. Nem szeretném őket „kiprédikálni”, inkább csak név nélkül idézem föl néhány friss élményemet.

Van olyan új intézményünk, ahová már a tanévnyitó előtti tanári értekezletre el tudtam látogatni. Nem kis meglepetésemre az *Erős vár* a mi Istenünk énekkel és Luther-rózsával hímzett könyvborítóval fogadtak,

pedig erős kisebbségben vannak az evangélikusok a tantestületben... Az őszinte beszélgetés során megfogalmazódott, hogy alapjában örülnek a fenntartóváltásnak, nyitottak az egyházi értékekre, de türelmet kérnek, mert sok minden még idegen számukra.

Valóban nagyon fontos a kölcsönös türelem. Nekünk, egyházi fenntartóknak is alaposan meg kell ismerünk és tanulnunk az egyes iskolák belső működésének, működtetésének rendjét, mint ahogyan a távolabbról érkező pedagógusoknak is időre van szükségük, hogy megértsék az egyház sajátos nyelvezetét és küldetését. Bármiféle „szent türelmetlenség” komoly károkat okozhat a ránk bízott fiatalok és nevelők lelkében, a most formálódó közösség kialakítandó egészséges, jó légkörében. Új értékeket, ízt, zamatot, „sót” akarunk vinni az átvett intézmények életébe, de ha „túlsozzuk” az ételt, ehettelené tesszük.

– A diákokkal is találkozhatott már a hétköznapi életben?

– Egyik gimnáziumunk első csendesnapjára kaptunk meghívást, melynek témája a sokszínűség volt. Zárásként, egy Tamás-mise keretében, a Luther-rózsza színeinek, egyes részeinek üzenetét szóltattuk meg olyan módon, hogy az iskolában hit-

oktatást végző minden felekezet lelkésze két-két percet kapott. Felemelő ökumenikus élmény volt együtt szolgálni a katolikus, református, baptista és pünkösdistá testvérekkel. Átlátható a Zinzendorf-éneksor megvalósulásának csodáját: „Ő a fény, mi színei...”

A csöppet sem szakrális jellegű tornaterem néhány percre templommá szelődött. Az interaktív istentisztelet végén a hatszáz főnyi diákseregéből sokan álltak sorba a lelkészeknél, hogy személyes áldásban részesüljenek, és megkapják a Luther-rózsza pecsétjét.

– A többi iskolánkban is ilyen felhőtlen az ökumenikus együtt munkálkodás?

– Mint mindent, ezt is tanulni, tanulnunk kell. Nagyon sok áll a helyi lelkész kollégák közötti személyes kapcsolatokon. A felekezeti iskola lehet újabb ökumenikus kapocs, de válhat feszültségforrássá is.

Jártam olyan evangélikus iskolában is, ahol az egyik testvéregyház lelkészeinek komoly fenntartásai vannak a tekintetben, hogy „szabad-e” kötelező templomi áhítattal kezdeni a hetet, és egyáltalában mit keresünk egymás templomaiban. Ezen a területen is türelemre és közös tanulásra, egymás jobb megismerésére és megértésére van szükségünk. Az is-

ÉGTÁJOLÓ

kolában mindannyiunknak újra fel kell fedeznünk legnagyobb méltóságunkat: Jézus tanítványai lehetünk, akik együtt tanulhatunk közös Mesterünktől és Urunktól.

– *Elkísérik-e munkatársai az iskolalátogatásokra?*

– Természetesen sohasem vizitálok egyedül. Elnöktársam, helyettesem, illetve az országos iroda egy-egy oktatási szakembere szokott elkísérni. Itt is fontos a csapatmunka, hiszen több szem többet lát... Püspöki szolgálatomban örömteli gazdagodást hozott ez a jóízű összjáték, amely kezd kialakulni az oktatási és nevelési munka területén is.

■ EÉ

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Új ravatalozó Bócsán

Két emberöltővel ezelőtt még háztól temettek. Aztán ahogy ebben a kis, Bács-Kiskun megyei községben is felgyorsult az élet, a temetőben ravatalozó épült dr. Dérer József orvos ösztönzésére. Ennek már több évtizede. Azóta Bócsa épült-szépült, és e téren is egyre erősebb lett az igény a modernizációra. Ehhez kaptak segítséget az Új Magyarország vidékfejlesztési programtól.

November 2-án, halottak napján ravatalozót avattak a község temetőjében. Mivel a lakosság többsége római katolikus, így az ünnepség az ő templomukban vette kezdetét, ahol dr. Bábel Balázs kalcia-kecskeméti érsek mondott misét.

„Az ember attól ember, hogy megadja a végtiszteességet halottainak” – hangzott a kulcsmondat. Szó esett még a virtualitás lélekromboló voltáról: arról, hogy ma már minden az interneten keresztül történik, lelkileg sokkal egészségtelebbe környezetben, míg korábban mindennel szembe kellett nézni: a születéssel és a halállal egyaránt.

Az ünnepség a ravatalozónál foly-

tatódott. A közel 180 négyzetméteres épület a réginek a felújítása és kibővítése nyomán született. Az összköltség nettó 25 millió forint volt, melyből a község önréje csupán nettó 5 millió forintot tett ki.

Az épület mellé urnafal készült, valamint megújult a temető kerítése is. Az avatáson, illetve szentelésen az összes bócsai gyülekezet lelkésze megjelent.

Az evangélikusság részéről Káposzta Lajos nyugalmazott esperes-lelkész tartott rövid beszédet, aki évtizedeken át gondozta a község néhány tucatnyi evangélikusságát. Assisi Szent Ferencet idézve a lehetetlennek tűnő vállalkások megvalósulását emelte ki. Azt, hogy

nem mindig lehetséges minden szükséges dolgot elvégezni, mégis meg kell kísérelni, amit csak lehet.

Szöke Tóth Mihály polgármester a munkálatokat végző mesterembereknek mondott köszönetet. „Boldog az az ember, aki a közösségért alkothat” – és tegyük hozzá: legyen boldog az a közösség, amely most ismét gazdagodott!

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Katolikus ünnep evangélikus igehirdetővel

Rendhagyó módon evangélikus igehirdetőt hívott jubileumi ünnepére a kaposvári római katolikus Szent Imre egyházközség. A templom századik születésnapjára szervezett, egész éven át zajló programsorozat november 3-án és 4-én tartott záróalkalmain Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangé-

likus Egyházkerület püspöke prédikált. A szombat esti alkalmat a helyi evangélikus énekharang szolgálata is gazdagította. Vasárnap délután pedig Balás Béla kaposvári megyés püspök tisztelte meg jelenlétével az eseményt, és vezette a szentmise liturgiáját.

■ ADÁMI MÁRIA felvétele

Mozambiktól az Oltalomig

Beszélgetés Dezanove Bartolomeu intézményvezetővel

▶ Az első fagyos éjszakák után meg sem próbálnék másról beszélgetni veled, mint a nyíregyházi hajléktalanok aktuális helyzetéről. No meg úgyse hagyná, hogy ne a nehéz sorsú emberek, a kínzó társadalmi problémák kerüljenek fókuszba, ha már a média érdeklődést mutat... De beszélgetésünk idején még aranylik az ős, távolinak tűnik az évente menetrendszerűen érkező téli krízis, mikor a mindig mosolygós Dezanove Bartolomeu-t, a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat szakmai igazgatóját kérdezem. Ezúttal róla magáról szeretnék beszélgetni veled. Épp jókor! – örvendeztet meg a válasszal. Készül haza, most először azóta, hogy eljött... Ha akarná, se tudná titkolni, milyen örömben és izgalomban tartja a tervezett utazás.

Tizenhárom éve tűnt fel Nyíregyházán, s valóban feltűnt: azóta is ő az egyetlen afrikai a város intézményében. Akkoriban még az önkormányzat fenntartásában működött a hajléktalanellátás, de miután feladatátvállalási szerződéssel ez a tevékenység egyházi kézbe került, a szervezet élére kiírt vezetői pályázat nyomán a szociológia, szociálpolitika és szociális munkás szakon is diplomázott „Berci” – ahogyan a városban ismerik – lett a szakmai igazgató.

Mély nyomot hagyott bennem egy akkori beszélgetésünk, mert addig nem tűnt fel, ami neki rögtön: Nyíregyháza központi tere körül nagyjából egyenlő távolságra minden történelmi egyháznak van temploma, s egyik se nagyobb, mint a másik... Messziről, Mozambikból kell érkezni, hogy ilyesmit meglásson az ember.

Lelkesen mesél most a hazájáról, sosem hallott városneveket sorol, Namacata, Queliname, Mocuba, Bera, ahol élt, tanult, főleg kémiát a római katolikus gimnáziumban, majd a fővárosban, a maputoi egyetem előkészítőjében. Valósággal ragyog az arca, nem áll ellent a feltoluló emlékeknek, beszél a feltörekvő kereskedőcsaládról, hat testvéréről, a korai önállósodásról, a világ megismerésének vágyáról, amely végül is külföldre hozta.

Mikor Budapestre jött egyetemi előkészítőre, majd onnan a Debreceni Egyetemre, még vegyésznek készült, de másfél évnyi laborgyakorlat elég volt, hogy rájöjjön: nem a lombikok között, kutatva, fehér köpenyben képzeli el az életét. Kapóra jött az egyetemem éppen frissiben induló szociológia szak, könnyű volt megfogadni az akkori rektor emberséges tanácsát: ne vegye személyes kudarcnak a tévedést, korrigáljon.

– Akkor olyasmit kezdtem tanulni, ami az egész világ értelmezését lehetővé teszi – vált át afrikai emlékei felidezéséről a magyarországiakra. – Ahhoz, hogy a társadalom működését megérthesse az ember, jól kell ismernie a történelmét. Az európai történelem nagyon izgalmas! A fejlődő országokból érkező emberek általában kíváncsibbak a fejlett világ társadalmára, mint fordítva.

Büszkeséget éreztem, hogy olyan kulturális kincs birtokába kerülök, ami közelebb visz a fejlődés mozgatóinak megértéséhez. Mitől lettek ezek ilyenek, mi befolyásolta a gondolkodásmódjukat, ami vitte őket előre... Érti, amit mondom? – kapja fel a hangját, s a bólintástól megnyugodva folytatja:

– Ezt most nagyon érdekes volt újra megvizsgálni, amikor nemrég Ausztriában voltunk: mitől mások az osztrákok, mint a magyarok? Azt kell gondolnunk, hogy valamilyen társadalmi törésnek kellett lennie, ami másfelé terelte az embereket...

– Mondjon példát, kérem, miben mások!

– Például a külföldhöz, a külföldiekhez való viszonyulásban.

– Most a bőre színére gondol?

– Nem csak! Hanem arra, hogy ha más nyelven beszél, ha valamilyen nemzeti viselete van... olyan civilizáltak az osztrákok, hogy náluk ez egyáltalán nem téma...

– ...természetesnek veszik...

– ...nem tulajdonítanak neki semmiféle jelentőséget, akár szuahéli nyelven is kérdezhetek, nem találnak benne semmi különösét...

Szociológusként Berci a vasfüggöny emlegetését lehetséges magyarázatnak fogadja el, de arra, hogy hozzátégyen még valamit, nem adok neki esélyt, mert eszembe jutnak a pi rézek. Néhány éve, egy közvélemény kutatás során ezt a kitalált, nem létező népet is elutasította a magyarok jelentős hányada. Berci azonban a rendszerváltozás évében, 1989-ben érkezett Magyarországra, az akkori fogadtatásáról kérdezem inkább:

– Akkor a magyarok nagyon elfogadók voltak, és őszintén voltak elfogadók. Meg tudom ítélni, mert már elég érett voltam. Szerencsésnek érzem magam, hogy ide kerültem, ebbe az országba. Engem azóta csak magyarok segítettek, és álltak mellém döntő helyzetekben önzetlenül.

De tény, nem lehetett nem észrevenni, hogy hét-tíz év elteltével megváltozott valami. A fiatalok körében kezdődött: éreztetni akarták, ha valaki jövevény, akár csak azzal, amit kérdeztek... Valami olyan megfontolásból, hogy vagány vagyok, szabad vagyok, miért is ne tennem, ha megtehetem, nem kell törődnöm veled, ha bántok valakit...

Dezanove Bartolomeu a vegyészettel elvesztegetett szemesztereket gyorsan pótolta, az 1993-ban meghozott döntést követően négy év múlva három diplomával a zsebében lépett ki az egyetem kapuján. Még diákként munkatapasztalatokat szerzett a debreceni szociális irodán, aztán szaktudását a Roma Polgárjogi Alapítványnál kamatoztatta, majd a Szegényeket Támogató Alapítványnak dolgozott, a családok átmeneti otthonában.

A hajléktalanellátással már Nyíregyházán ismerkedett meg, a szerelem hozta ide, a szomszéd várba. Hozzáértése, a szegények iránti elkötelezettsége bizonyosan kellett ahhoz az imponáló fejlődéshez, amelyet az Oltalom Szeretetszolgálat megtett az ezredforduló óta. Kinevezésének évében, 2000-ben tizenhét munkatársa volt az intézménynek – ma ötvenhárman dolgoznak a szabolcsi megyeszékhely legreménytelenebb helyzetű lakóitért.

Már nem csak „hajléktalanszálló” van, de nappali melegedő, népkonyha, szenvedélybetegek nappali részlege, idősek otthona, éjjeli menedékhely, átmeneti szálló külön az egyedülállóknak, a családoknak átmeneti otthon, és nemrég avatták fel a nyolcadik telephelyet Olcsván: a családokhoz közelebb.

– Dicsérendő a szakmai gondolkodásmódja annak, aki szétválasztotta

itt a városban a korábbi mamutintézményt, amely a családsegítéstől a hajléktalanellátásig minden szociális feladattal felelt – állapítja meg interjúalanyom. – És még ennél is jobban azé, aki felismerte, hogy ezt nem az önkormányzatra kell bízni, hanem tereket kell engedni a civil szervezeteknek és az egyházaknak, és közel kell vinni azokhoz, akikért ez a tevékenység van.

A három nagy döntés után már könnyű volt dolgozni! Mivel jól ismerjük az ellátottakat, a problémáikat, már csak olyan terveket kellett készíteni, amelyek az ellátást helyzetbe hozták. Előtte hiába ismertük a szükségleteket, nem tudtunk cselekedni. Ja, és mindig meg kell küzdeni a gazdaságos fenntartás kihívásaival.

Berci tehát a szociális munkás és a közgazdász szemével néz, a szociológus agyával gondolkodik, és csapattal mindig újabb és újabb pályázatokat készít, megoldásokat dolgoz ki, hogy könnyebb legyen a rászorulóknak élete.

– Othon, Mozambikban lenne munkája, ismerik ott az Ön szakmáját?

– Mozambik az apartheid rendszer bukása, '93 óta fantasztikusan fejlődik: amikor eljöttem, egy egyetlen volt az országban, most hét van, közülük öt egyházi, és van szociális munkás-képzés is. Lehet, hogy fogok is ott majd előadást tartani!

– És miért várt huszonkét évet a visszatéréssel?

– Nem kell misztifikálni, kizárólag anyagi okai vannak. Egy személynek az oda-vissza útja háromszázezer forintba kerül, és mi négyen vagyunk. Erre most lett lehetőség. De tudtam, hogy ez egy adósság a gyerekeimmel szemben. Az identitástudatuk csak akkor lehet teljes, ha abban a távoli országban megismerhetik az apai rokonaikat. Ha látják, hogy ők kikre hasonlítanak, kiknek a génjeit hordozzák.

Az Oltalom Szeretetszolgálat szakmai igazgatója szerencsésnek érzi magát, hogy '89-ben rátalált Magyarországra, de mikor arról kérdezem, jó helyen van-e, lelassít és lehalikul, megválogatja a szavakat, pedig jól bánik a magyar nyelvel:

– Ahogyan nőnek a lányaim, elgondolodom ezen. Az eddigi neveltetésükből az következik, hogy egyetemre mennek, ez nem is kérdés. De ha nem mehetnek, mert anyagilag nem tudom támogatni őket, az csapás, kiheverhetetlen törés a gyerekeknek, és kudarc az egész családnak. Ez nagyon nehéz!

Nekem pedig milyen egyszerű volt egykor: azt éreztem, hogy azzá válhatok, amivé akarok, csak gurizni kell! Éjszakáztam péknél, nyomdában, gumigyárban, hogy pénzem legyen az egyetemre, és az volt a teljes szabadság, mert világos volt, mit kell tenni a célom eléréséért. Most nem lehet álmot dozni...

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Kisagy és paprikás csirke

Vizi E. Szilveszter akadémikus
emlékezik Szentágothai János professzorra

► Reménytelen vállalkozás néhány hasábon megrajzolni a nemzetközi rangú anatómusprofesszor, Szentágothai János életútját. Apai ágon erdélyi szász, anyai ágon székely származású; evangélikus orvosdinasztiába született száz évvel ezelőtt, 1912. október 31-én második gyermekként. A Budapesti Német Reáliskolában érettségizett, majd a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi fakultásán avatták orvosdoktorrá 1936-ban. Már fiatalon az anatómiai tanszék munkatársa lett. A háború után fölkérték a bécsi orvosegyetem tanszékvezetőjének, de a pécsi katedrát választotta, 1946-tól az egyetem anatómiai intézetének vezetője.

Szentágothai 1963-ban tért vissza a fővárosba, a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. Számú Anatómiai Intézetét vezette. Kísérleti agykutatással, a magasabb idegközpontok szerkezeti elemzésével foglalkozott, tanulmányozta a gerincvelő- és agytörzsi reflexek idegmechanizmusait; az elsők között végezte a kisagykéreg, majd a nagyagykéreg elektronmikroszkópos vizsgálatát.

Leghíresebb tudományos munkája a Kiss Ferencel készített *Az ember anatómiájának atlasza*. Saját rajzaival illusztrált tankönyvét tizenhárom nyelvre fordították le...

Ezek a száraz lexikális adatok dióhéjban. De milyen volt az ember? A fáradhatatlan tanár? Hogyan tudott hajlíthatatlan maradni a nehéz, zsarnoki időkben? Erre kerestem a választ, ezért kértem Vizi E. Szilveszter professzort, a Magyar Tudományos Akadémia volt elnökét arra, hogy idézze föl szeretett tanárának alakját.

– Engem mint medikust oktattott, két éven keresztül – kezdi az emlékezést. – Évfolyamunkat megígézte hihetetlen nagy tudása, intelligenciája és a belőle sugárzó emberi melegség. Ez jellemezte a legjobban – és a végtelen egyenesség. A magyar történelem egyik legcsodálatosabb és legdrámaibb időszakában, 1956 forradalmi napjaiban, majd utána, a szörnyű megtorlás alatt is ember tudott maradni.

Amikor a forradalom után újraindult az oktatás, jött március 15-e, és minden be volt tiltva – az utcán bármilyen gyülekezés, az előadások a pécsi színházban –, ő úgy kezdte az előadását, hogy bejött, megállt – mi is

mányos iskola fölött soha nem hanyatlik le a nap. Ma is vannak szerete a világban Szentágothai-tanítványok.

Ő alapította meg a funkcionális neuroanatómiát. Ezen azt értem, hogy az ő korának zord és hideg anatómiai struktúráját társította a funkcióval. Korai kísérletei, a Högyes-féle, a hallás- és egyéb reflexekkel kapcsolatos kisagy kutatásai úttörő munkák voltak. Jeles képviselője volt továbbá az úgynevezett *neurontannak*, amelynek a lényege az, hogy minden idegsejt önálló, és ezek az önálló idegsejtek kémiai anyagok segítségével létesítenek kapcsolatot egymással. Ez azért fontos, mert emellett létezett az agykutatásban egy másik álláspont is, a később tévesnek bizonyult *kontinuitástan*, amely szerint az idegsejtek folytonos hálózatot alkotnak.

tisztelettel fölállunk –, és hosszú percekig nem szólt egy szót sem. Ez a mély csend tükrözte igazából, hogyan gondolkodik a történekről.

– Ma is szeretettel beszélnek róla a tanítványai.

– A világ egyik leghíresebb és a mai napig rendkívül szeretett tudósa volt. Az általa megteremtett tudó-

Szentágothai professzor híres könyve, amelyet hárman írtak Sir John Eccles Nobel-díjas tudóssal és a japán Ito professzorral a kisagy működéséről, a modern funkcionális agyi összefüggésekről való ismereteiket alapozta meg.

Fontos róla elmondani, hogy a tudománypolitika terén rendkívül

szívósan harcolt azért, hogy a kiemelkedő magyar tudósiskolák Magyarországon megkapják nemcsak az anyagi, de az erkölcsi elismerést is, függetlenül a kutatók megvallott vagy meg nem vallott politikai irányultságától, világnézetétől.

– Milyenek voltak az előadásai?

– Szentágothai Jánosért mint oktatóért mindenki rajongott. Élményszámba mentek az előadásai, a hallgatók napokig beszéltek róluk. Nem véletlenül hívtuk őt *Szent Jánosnak*! Kérdeztük egymástól: „Te, emlékszel, mikor fölemelte a kezét, két kézzel rajzolt a táblára, és különböző hangokat utánzott?” Mindig voltak különös gondolattársításai – például egyszer hirtelen elkezdett a paprikás csirke készítéséről beszélni. De mindezzel tulajdonképpen az előadásban mondottakat erősítette meg.

Kiválóan értett ahhoz, hogy megnyerje a hallgatóságot, és bevonzja abba a gondolatkörbe, amelyről beszélt. Nála nem lehetett sportújságot olvasni, de nem azért, mert megtiltotta, hanem azért, mert mindenki odafigyelt.

– Tehát tanárnak is elsőrangú volt...

– Én 1956 óta kísérem figyelemmel az életútját, később utóda voltam az akadémiai elnöki pozícióban és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöki székében is. Tudom, hogy rendkívül fontosnak tartotta, hogy nemcsak meg kell szerezni a tudást, hanem mindenki által érthető nyelven meg is kell osztani az emberekkel.

– Kevésszer említik Szentágothai mély hitét.

– Köztudottan istenhívó volt, evangélikus, és ezt soha nem rejtette véka alá. A keresztény erkölcsi értékrendszer szerint élt, miként a családja is generációról generációra.

– Születésének századik évfordulóján miként emlékeznek meg róla a tudományos világban?

– Október 31-én a Magyar Tudományos Akadémián idéztük föl gazdag munkásságát. November 12-én New Yorkban lesz emlékülés Szentágothai professzor tiszteletére, én nyitottam meg, és amerikai barátai, tanítványai tartanak előadást. Világhírű emberek – magyarok és külföldiek – tisztelegnek a nagy tudós emléke előtt.

– Végezetül arra kérem Professzor urat, foglalja össze röviden Szentágothai János munkásságának jelentőségét.

– Nehéz. Mindig struktúrában gondolkodott, összefüggésekben. Ő írta le azt az elméletet – mások aztán megerősítették –, hogy bizonyos funkciókért, érzelmi válaszokért az agy meghatározott területein lévő, sok millió idegsejtből álló halmazok, modulok a felelősek. Ez volt az ő nagy hozzájárulása a tudományhoz.

Köztudomásúlag kitűnően rajzolt, előadásait saját kezűleg illusztrálta, és ragyogóan festett is, akvarelljei fantasztikusak. A kétkézi munkában, a mindennapos tevékenységben – ha fát ültetett vagy éppen ebédet főzött a barátainak – éppúgy megtalálta az örömet, mint az oktatásban és a kutatásban. Őszinte ember volt, tiszta lélekkel, ez volt az oka, hogy nagyon szerették... Most, a századik születésnapján ezt az őszinte, derűs, dolgozó életet kellene megtanulnunk tőle.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

ÚJ KIÁLLÍTÁS NYÍLIK
AZ EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUMBAN

Egy 20. századi polihisztor

Szentágothai János akvarelljei

Miért fest, akinek futná fényképezőgépre is? Hogy fér bele az ország egyik legelfoglaltabb tanárának idejébe az ecset és a festék? Másként lát, láttat-e sziklás hegyet, őszi erdőt vagy távoli templomot, aki természetudós? Van-e, látszik-e lehetőség és szándék az akvarellekben: többet mondani pusztán látványról?

A november 17-én nyíló kiállítás apropóját az orvos akadémikus születésének századik évfordulója adja. *Szentágothai János* neve sokak számára nagyon is ismerős cseng. A természettudósok egyetemi tanárként, rendkívül népszerű előadóként ismerik. Az ötvenes évek elején fantasztikus egyetemi műhelyt teremtett Pécsen, ahol vagy háromszáz négyzetméteren éltek és dolgoztak együtt boncmesterek, fiatal orvosok – és saját családja is. Az emberi test anatómiájáról szóló műve – atlasza – hazánkban nyolcvanötösztör jelent meg, az idegen nyelvű kiadásoknak pedig se szeri, se száma.

Egyetemi oktatóként nemcsak az anatómia, azon belül is elsősorban a kisagy kutatása érdekelte, hanem minden, ami a világ teljességéhez hozzátartozik. Van olyan orvosi tankönyve (!), amelyben a lábujjgombok tele vannak teológiai, szépirodalmi, filozófiai utalásokkal. A tanítás, a hallgatókkal való párbeszéd rendkívül serkentőleg hatott rá.

A Magyar Tudományos Akadémia tagjaként, majd elnökeként, parlamenti képviselőként derűs, ám meg nem alkuvó közéleti ember volt. Aki figyelemmel kísérte a bős–nagygyarosi vízlépcső körüli botrányokat, nemcsak a *Dunasaurusz* című filmből tudja, hogy sokat kockáztatva vett részt az épülő ellenzék munkájában.

Egyik pesti gyülekezetünk tagjai a rendszeresen templomba járó, ígét hallgató embert ismerik. Régi kertesomszédok talán a nyughatatlan, folyton barkácsoló, kertészkedő, kíváncsi mestert...

Olyan emberrel van tehát dolgunk, aki nemcsak egy Kárpát-medencén átívelő orvosdinasztia tagja, nemcsak az agykutatás úttörője, nemcsak közéleti ember a szó legtisztább értelmében, nemcsak verbéli tanár, akinek kiteljesedése a tudományról való kommunikáció, nemcsak hívó evangélikus, szerető férj, apa, nagyapa, hanem valódi teremtő egyéniség. Az agykutatás járatlan

útjai, az ifjú kutatók lelkesítése, a kétkézi alkotás öröme, a szenvedéllyel végzett kerti munka, a szépirodalomban, filozófiában, teológiában való elmélyedés és az akvarellrel lazán rögzített látványok és élmények, sok ezer oldalas naplója mind-mind a 20. században ritkán megtapasztalt egységről tesznek tanúbizonyságot: „élethegegről” és a világ egységben látásáról.

Évtizedekkel ezelőtt leírt szavain is átsüt az a szenvedély, amellyel a tudományba és az élet valódi örömeibe bele tudott feledkezni. Hihetetlen méretű életművet hagyott hátra papíron – jegyzetekben, vázlatokban, könyvekben –, magnó- és filmszalagokon. Mégis leginkább a családtagjaiban és tanítványaiban továbbélő, hiteles ember, mester az, aki elbűvöli az utókorot.

Sokat elmond róla, ahogy egykori tanítványai nyilatkoznak: „Az emberi természet egy különös tulajdonsága, hogy habár sokan tudjuk: a fa és az erdő egymáshoz tartoznak, némelyikünk csak a fát látja, míg mások csak az erdőt. Igen kevesen vannak, akik mind a fát, mind az erdőt, mind pedig a kettő együvé tartozását látják. Szentágothai János ezen kivételesek közé tartozik.” (*Gulyás Balázs és Freund Tamás*)

A kiállításon talán a legkevésbé ismert oldaláról mutatkozik be ez a 20. századi polihisztor: akvarellfestőként. Szentágothai János tudósként rengeteget utazott. Útjaira nem fényképezőgépet, hanem akvarellkészletet és ecseteket vitt magával. Több százra tehető képének túlnyomó többségét családtagjai őrzik. Családi utazások, előadókörutak, hadifogságból való hazatérés vagy a tanítványokkal tett kirándulások lélekben is sokszínű élményt finom, áttetsző színekben, hatásos, gyakran egyedi képkivágásokban, élményszerű frissességben – időnként kedves művészettörténeti utalásokkal – osztja meg. Talán nagyvonalú előadásmódjában ismerünk leginkább a tudós Szentágothai jelenlétét. A kiállítás mintegy hetven akvarell mellett néhány orvosi rajz is látható lesz.

■ ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

A kiállításról további információk az Evangélikus Országos Múzeum honlapján található: evangelikusmuzeum.hu.

Szeretettel meghívjuk a száz éve született Szentágothai János előtt tisztelő kiállítás megnyitójára november 17-én, szombaton 14 órára az Evangélikus Országos Múzeumba (1052 Budapest, Deák tér 4.). A kiállítást L. Simon László kultúráért felelős államtitkár nyitja meg. Közreműködik: *Juniki Spartacus* (hegedű).

Az üres bugyelláris

Megszokta: ha valamit akart, jött a megvesztegetés, zsarolás, erőszak meg ami kellett.

Már maga sem tudta számon tartani a vagyonát. Gondnokot fogadott. Rettegett, hogy becsapják, ezért a gondnokot is ellenőriztette, és az ellenőrt is figyelte. Így tett mindenkivel a környezetében. Az emberi szeretetben nem bízott, csak a bank-számlájában.

Egy napon, amikor a gazdasági tanácsadója ismét fényes arccal lépett elé, már gondban volt.

– Jó, jó, de mit kezdjek megint ezzel a pénzzel? Szinte már terhemre van! – sóhajtott álszentem.

– Te, Béla, vedd már meg azt a földet itt a szomszédban, és építs rá egy csini hotelt. Meglátod, nagy biznisz! Azt a kis házat meg ott bízd rám. Intézkedem.

A csepp ház éppen az árterületen állt. Józsi gazda sose épített volna oda, de ezt örökölte, és nem volt módja másba költözni. Egész életében szorgosan dolgozott, hogy a betevőt előteremtse a családnak. Többre nem futotta, de ezért is minden este hálát adott Istennek. Körbeülték a családi asztalt, és sorolták a nap áldásait. Apa mondta, a gyerekek sorban megköszönték. Anya mondta az áment. Olyan volt ez, mint egy igazi mennyei koncert, szólistákkal és karral.

Józsi gazda tudta, hogy ha hisz és bízik Jézus Krisztusban, békében van az Atyával, mindene megvan. Amikor eljött az aratás feletti öröm, boldogan vitte adományát az Úr házába. Amikor ellett az állat, Istené volt az elsőszülött. Amikor valami anyagi áldás érkezett, az volt az első, hogy kiszámolta a tizedet. Ha volt valami kis félretennivalója, megkérdezte az Urat, hogy mire kapta. Gyakran segítette a szegényebeket. Sokszor esti pihenője se volt. Ha valaki szükséget látott, ő odament.

Csak három ruhája volt. A munkaruha, a hétköznapi és az, amelyben vasárnaponként Istenet tisztelte meg. De nem is kellett több. Mínek? Így éltek a gyerekek is. A polcok nem roskadoztak a játékoktól, és ami volt, azt megosztották másokkal. Anya se pompázott a tévéreklámok cikkeiben, ami persze „jár neked”. Boldogan éltek és megelégedéssel.

Aztán eljött az az este. Nyugovóra tértek, Józsi gazda boldogan fogta meg felesége puha, kedves kezét. Békében aludt el.

Béla is elégedett volt. Az összes hiteltárcáját pizsamája egyik zsebébe tette, a banki igazolásokat meg a másikba. Így nem lophatják meg, míg alszik. Aztán megsimogatta őket.

Azon az éjszakán Isten árvizet bocsátott arra a területre. Többeknek ez volt az utolsó éjszakájuk. Józsi gazdának is, aki éppen a hőmpolygó ár közepén aludt.

Béla is. Amikor mindketten Isten előtt álltak, az Úr Józsi gazdát szólította elsőként. Megdicsérte, mert nagyon gazdag háttérrel érkezett. Egymás után vette ki belőle a hitet, irgalmat, segítőkészséget, türelmet, jóságot, megelégedettséget... és így szólt hozzá:

– Jól van, hű szolgám, gyere be atyád örökségébe! – és kinyílt a menny ajtaja.

Béla mindezt csak nézte. Nahát, ilyen semmiségeket hozni Istennek? Nevetséges! Na de most jön ő! Neki tele van a zsebe minden földi jóval, ő aztán tud mit adni Istennek. Erre aztán megnyílnak a kapuk, és ő itt is a legjobb helyre kerül!

Aztán a zsebébe nyúlt a kártyáért, de nem voltak vele!

Kotorászott a banki papírok után, de semmi!

Már majdnem kétségbeesett, de ismét megtalálta a megoldást:

– Mindjárt jövök, visszamegyek, és elhozom azt, ami téged illet.

– Most már késő! – felelte az Úr. – Ide csak az a pénz érkezik meg a mennyei számládra, amelyet a földön átutaltál. Itt mások az értékek! Itt fizethsz kegyelemmel, irgalommal, szeretettel is, de a te javaid, amelyeket eddig gyűjtöttél, itt semmit se érnek.

– De hát azok az enyémekek!

– Sose voltak a tieid, csak megengedtem, hogy használd őket. Enyém a föld minden aránya, ezüstje, földje és marhája. Azt akarod nekem adni, ami úgyis az enyém? Mid van még? Béla lázasan törte a fejét. Az Úr segített neki, és levetítette élete döntéseit. Isten egyikben sem volt kedvezményezett, mindig csak ő, ő és ő.

De Béla próbálkozott. – Egy pillanat, talán van itt mégis valami...

De bármennyit törte a fejét, semmi se jutott eszébe.

Jöttek az angyalok, hogy segítsenek, és felmutatták a mennyei értékeket. Ám neki egyik se volt ismerős, sőt egy csomó dolgot nem is értett, mintha most látná őket először az életében.

Ekkor döbbsent rá, hogy még mindig él! Földi teste ugyan eltűnt, ő mégis él. De ehhez az élethez nincs semmije.

Isten kimondta az ítéletet: – Gonosz szolga, elengedtem volna minden tartozásod, ha idejében kéred... s elvitték az örök kárhozatra.

■ SALYÁMOSY ÉVA

Gazdagok és szegények

Kedves, régi ismerőssel találkozom. Idősgondozással foglalkozik, mindig lelkesen mesél a „kis öregeiről”. Csodálom a szeretetét, türelmét, humorérzékét. Azt, hogy pontosan tudja, mikor kell határozottnak lenni, hogy valakit felemeljen a beletörődés mocsarából, és mikor gyöngédnek, hogy vigasztalni tudjon egy-egy mozdulatnál, amely tegnap még ment, ma pedig már nem sikerül. Sosem szokott panaszkodni, most viszont látom, hogy keserűség van a tekintetében.

– Mi történt? Belefaradtál? – kérdezek rá rögtön.

– Á, bele is lehet! – legyint. – Már megint több az adminisztráció. Nem győzöm összeírni, mit csinálok egész nap, hogy megkapjam a fizetésem. Alig marad időm a „kis öregeimmel” beszélgetni, kicsit leülni melléjük, mert hív a kötelesség – csóválja a fejét.

Csak bólogatni tudok, megsimítom a karját. Látom, hogy magában tovább morgolódik, de hangosan röstell panaszkodni. Aztán hirtelen felderül az arca.

– Tudod, mit szeretnék? – neveti el magát. – Nyerni a lottón vagy valami nagy pénzt találni. Ha nem volnék ilyen csóró, nyugodtan foglalkozhatnék az én kis öregeimmel, nem adminisztrálnék én semmit. Csak ugyanezt csinálnám tovább, mint eddig.

Szerintem nem is tudja, milyen gazdag...

***

A gyerekek csak Füleskének hívják, pedig már túl van a nyolcvanon. Nem csúfolkodik ez, inkább a kimondhatatlan igazi nevének a becézése. Csak nevet rajta:

– Addig jó, míg az embert meg akarják a kicsik szólítani! – mondja.

Valahogy elfelejtett megőregedni, a mosolya olyan huncut, mint egy gyereké, és simán megsüt magának hétköznapi is három palacsintát, sosem nyafog, hogy ekkora mennyiségért kár összekoszolni a serpenyőt.

Pedig megtaposta az élet. Egyedüli gyerek volt, a szülei halála után nem maradt testvére, rokona. Korán férjhez ment, korán meg is özvegyült, egyedül nevelte fel az egyetlen fiát.

– Így hozta az élet – tárja szét a karját.

Csak azon búsul, hogy unokája nem született.

– Hiába próbálkoztak, nem maradt meg egy baba sem szegényeknek – bólogat szomorúan. – De szépen,

jól éltek, legalább ketten szeretetben – toldja meg gyorsan, és látszik, ebben el tudott gyönyörködni.

Aztán betegségek jöttek, az öregedés bosszúságai, minden lassabban ment, de azért még ma is bevásárol a maga kis tempójában a nehezebben mozgó szomszédoknak. Döcögösen jár, cipeli haza a kenyeret, tejet, tejfölt; ha segíteni akar neki az ember, elutasítja.

– Ugyan már! Kell az embernek egy kis mozgás – nevet, és rákacsint az arra járó kisgyerekekre.

Néhány hete már nem tudja elhagyni a kertjét sem, a lába igen rossz állapotban van, nem sok jóval biztatják. A fia már nem él, a menyé látogatja szorgalmasan.

– Nagy ajándékot kaptam az Úristentől, hogy megadta: jó anyós lehettem. Különbön mi lenne most velem? Egyedül volnék, mint a kisujjam. Az Úr kincsei viszont kamaoznának. Igazán gazdag vagyok így öregkoromban. Pedig nincs semmim – mondogatja.

Mi is szívesen elmegyünk hozzá, a kicsiknek van egy külön kis lomos fiók, tele csapágyakkal, gombokkal, csatokkal, régi cipzárakkal, gyöngyökkel, bőrcsékkel, fa hűsvéti tojásokkal.

– Ez a szekrényed nagyon szép – mondja sóvárogva a pici lányom, miközben könyéig turkál a kincsek között.

– Jaj, hát az egy olyan öreg szekrény, mint én magam. Még talán Noé bárkájából dobták ki valamikor – nevet Füleske jóízűen.

Szegény szekrény különben nem valami gyönyörű, amolyan kis összetakolt, praktikus darab, talán csak az idő szépitett rajta valamiképp, de a kicsi szemében ez a sok érdekesség meséssé teszi.

– Ha meghalsz, nekem adod majd? – röppen föl az őszinte gyermeki kérdés.

Döbbsenten nézek egyikről a másira. Ez azért durva volt, hirtelen meg sem tudok szólalni. Füleske viszont rögtön kész a válasszal.

– Hát persze, hogy neked adom. Csak nem gondoltad, hogy magammal viszem? Á, nekem az Úr Jézusnál erre nem lesz semmi szükségem, csak szegyenkezni vele. Persze, csak legyen a tiéd! Világos – nevet önfeladten. – Na, ezen is túladtam, erre se lesz gondja a kis menyemnek – kacsint rá.

Megkönnyebbülök. Füleskénél meg lehet pihenni, nem kell kínosan jónak lenni, ide az ember feltöltődni jár.

***

Szuszi néni teljes életet élt. Neki aztán szó szerint minden kijutott. Harmadik gyerekként még éppen megpillanthatta az édesapját, aztán félárván nőtt fel. Volt közben háború, kitelepítés és rengeteg munka, hogy a család eltartsa magát. Csak hat osztályt végzett el, többre nem volt alkalom, a lét volt a tét, de Suszi néni sosem panaszkodott emiatt, azt mondja, akkor az volt a természetes. Az adatott. Mindent úgy kell elfogadni, ahogy az Úr Isten kirendeli – mondogatja.

És úgy is él. Hihetetlennek tűnt számára kislány korában, de mire felnőtt, lett rendes házuk. Nem a régi gyönyörű, amelyet még az édesapja faragásai díszítettek, de azért lakni lehetett benne. Aztán teltek az évek, férjhez ment, gyerekei lettek, és felépítettek egy házat. Állatokat tartottak, szőlőt műveltek, lassacskán minden szükségessé megllett. És múlt az idő, munkával, örömmel-bá-

nattal. A fiatalok kirepültek, ő pedig megözvegyült. Szépen ellátják, nincs gondja semmire. Csendes, békésen, háborítatlanul él.

De néhány hete gazdát cserélt az a ház, a gyermekkor. A gyönyörű, ahonnan úgy kellett elmenekülni annak idején a kitelepítéskor, hogy csak a legszükségesebbeket kötötték be egy lepedőbe nagy hirtelen. Jaj, de régen volt, mégis milyen elevenen él benne annak a napnak az emléke! Talán elevenebben bármelyik másinál. A félelem, a kapkodás, a bizonytalanság, az elkeseredett maradinak akarás, a düh és a kétségbeesés, a fáradtság. Mind-mind beleégtek a lelkébe. Nem beszélt róluk soha, de valahol mélyen megvannak kitörölhetetlenül.

Akkor egy Alföldről odatelepített család kapta meg a szülőházukat. Azok is félték, látszott. Az asszony görcsösen szorította magára a nagy fekete vállkendőjét. Reszketett a szája széle, ahogy beszélt. *Nem, ő nem adhat ki semmit. Nekik kiutalták ezt a házat, ő nem tehet semmiről, ne zaklassák. Nem adja a gyerek holmiját sem. Ha elkezdene kipakolni innen, ugyan mi maradna nekik? Ők is egy kis batyuval érkeztek ide, semmijük sincs, hagyják őket békén.* Úgy csukta be az ajtót, a szülőházuk ajtaját, ahogy a nem kívánt vendég előtt szokás. Megalázó volt és érthetetlen. Az az ajtócsukás tette az egészet visszavonhatatlanná. Addig még élt bennük egy kis reményszikra, ott, az ajtóban hamvadt el végleg.

De most, ennyi év után átjött a Geiger Adié fia. Ők vették meg azt a házat. *A padláson egy poros dobozot talált, benne rongyos kis babát, egérrágta rajzmappát, rajta a név: Steiner Susanna 4. elemi. Hát áthozta. Nem, nem ül le, nem akarna zavarni, meg sok is a munka most, pakolás, rendezkedés, tavaszra várják a kicsit, szeretné addigra felújítani is a házat.*

Szuszi néni egyedül marad a dobozzal. Lassan, remegő kézzel nyitja ki. A szíve hevesebben ver, az arca kipirul az izgalomtól. Ő, a Rongyos! Ezzel a babával aludt kiskorában. Alig emlékezett már rá. „Ez tényleg rongyos” – neveti el magát.

És a rajzok. Ölébe veszi az egérfogaktól kicsipkézett mappát, ujjaival finoman végigsimítja a lapokat, mintha csak leporolná, de valójában simogatja. Mint aki nagy kincset kapott. A szeme kicsit könnyes lesz, talán el is sírná magát, ha be nem toppanna a menyé. A fiatal nő csak beköszön, és már futna is telerakni a hűtőszekrényt, összeszedni a szennyest, kirakodni a tisztá ruhát.

– Nézd csak, Sári – emeli föl Suszi néni az öléből az egyik rajzot –, ezek az én műveim. Negyedik elemiben készítettem – mutatja büszkén. A képen egy kocka van mértani pontossággal megrajzolva, mellette a szabályos árnyékolás. Nem jobb, nem rosszabb, mint bármelyik gyakorló negyedik munkája. Sári megáll, félrebillenti a fejét, a rajzot nézi, aztán az aprócska öregasszonyt, a férje édesanyját, aki most nem anyóka, hanem egy kicsit dicséretre vágyó kisgyerek megint. Elmosolyodik, leteszi a kezéből a teli táskát, sokáig nézi azt a kockát, aztán kikiabál az udvarra:

– Gyertek csak be, gyerekek! Nézzétek, itt vannak a nagymama iskoláskori rajzai. De előbb mossatok kezét, nehogy összepiszkítsátok!

És szelíden megsimogatja az öregasszony kontyos, ősz fejét.

■ FÜLLER TÍMEA

A GAZDAG ÉS LAZAR – FELTÉHŐEN PIETER CORNELISZ VAN RUYCKOOL (1610 KÖRÜL)

Kitüntetett evangélikus karnagy

Károli Gáspár-díjat vehetett át a reformáció emléknapiján *dr. Kamp Salamon*, a Magyar Örökség díjjal kitüntetett Lutheránia ének- és zenekar Liszt Ferenc-díjas karnagy, egyetemi docens, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Karvezetés, Zenei Elméleti és Kórus Tanszékének vezetője.

A díj idei másik kitüntetettje *dr. Herczeg Pál* református lelkész, teológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának professor emeritusa.

Az elismerést *Balog Zoltán* emberierőforrás-miniszter és *Hoffmann Rózsa* oktatásért felelős államtitkár adta át múlt szerdán Budapesten. A Magyarországi Evangélikus Egyház képviselőjében *Kákay István* országos irodaigazgató jelent meg az eseményen.

Balog Zoltán köszöntőjében kiemelte, hogy mind a két kitüntetett életműve ékes bizonyítéka annak, hogy a reformáció egyházai nagyon

Herczeg Pál és Kamp Salamon

sokkal járultak hozzá a Kárpát-medence kultúrájának építéséhez. Az oktatási államtitkár pedig arról beszélt pohárköszöntőjében, hogy mindkettejük életműve a pedagógia legfontosabb célját, az ember lelkének felemelését szolgálja.

A díjat átadó miniszter mellett a kitüntetésről döntő kuratórium elnöke, *Kósa László* akadémikus is rendszeres látogatója a Kamp Salamon vezette Lutheránia hangversenyeinek és az általa útjára indított Bach-hétnek.

■ KB

„Két sor között – kinyíl nekünk az Ég”

Interjú Udvaros Bélával

► Fönn Budán, az Istenhegyi út szomszédságában óriási balkon néz az alatt szétterülő városra. A balkon – és persze a hozzá tartozó lakás – tulajdonosa, *Udvaros Béla* majd húsz évig volt az Evangélium Színház művészeti vezetője, rendezője. Számtalan premier mögötte, de előtte is, hisz lánya, *Udvaros Dorottya* színésznő viszi tovább a családi hagyományt. Bent a Bartók rádió szól, körös-körül könyvek, színházi plakátok, régi képek: *Dévay Camilláé, Szabó Magdáié*... Október 30-án egy jó kávé mellett stuttgarti vendégszereplésükről és az életéről beszéltem a rendező.

– Friss még a stuttgarti evangélikusoknál töltött négy napjuk emléke. Hogyan kerültek oda?

– A történet akkoriban kezdődött, mikor *dr. Ódor László* egykori berni nagykövet a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium igazgatója lett. Tagja volt az általam vezetett Evangélium Színház kuratóriumának is, és többször meghívott az iskolába, hogy tartsak irodalmi előadást a felsős diákoknak. Beszéltem nekik *József Attiláról, Adyról, Babitsról, Kosztolányiról*... Ilyenkor mindig tele volt a gimnázium nagyterme. Az igazgató úr maga is végighallgatta az előadásokat, és nagyon élvezte őket.

Ódor László most második éve a Stuttgarti Magyar Kulturális és Tájékoztatási Központ igazgatója. Történt pedig, hogy májusban fölhívott azzal, hogy szeretné, ha náluk is tartanék egy irodalmi estet. Kérte azt is, hogy vigyem magammal a lányomat. Persze ez nem volt egyszerű, hisz Dorottya nagyon be van fogva. Hosszas szervezkedés és az *Angyalok Amerikában* című dráma premierje után tudtunk elindulni október 5-én.

– Mi történt Stuttgartban? Milyen volt a fogadtatás?

– Stuttgartban rengeteg magyar él, és a legtöbbjük evangélikus. Dorottya már 5-én este fellépett. Levetítették az egyik legnagyobb sikerű, a *Te rongyos élet* című filmjét. A közönség számtalan kérdést tett fel aztán a filmmel kapcsolatban. Másnap, szombaton volt az irodalmi estem. Ódor László azt mondta, arról beszélhetek, amiről csak akarok. Én Kosztolányi mellett döntöttem. Né-

ben, úgy tűnt, ki vannak rá éhezve, jókor érkezünk tehát. Vasárnap reggel német istentiszteleten vettünk részt a várban lévő evangélikus templomban.

Aztán az esti előadáson a költészet értelméről beszéltem. Missziómnak tekintem, hogy az embereket tudatosan rávezessem a versekkel való élet szépségére és értékére. A mai ember nem él versekkel. Én úgy vagyok vele, hogy nem telhet el nap vers nélkül. Nézz meg, ott, azon a polcon csak verseskötetek sorakoznak, és akkor még a könyvtárszobámba be se vezettem...

– Mi volt a legnagyobb élmény a németországi útjukon?

– Freiburgban él egy badacsonyi borász, akit szintén ezen az esten ismertem meg. Ez az ember az előadásom után hazaszaladt, és *Hamvas Béla A bor filozófiája* című könyvét hozta el ajándékba. A legszentebb könyvét adta nekem, amely most hiányzik a könyvtárából. Ez a legszebb gázi, amit kaptam...

A másik nagy élmény a freiburgi dóm volt. Ez a székesegyház tiszta gótika, a szó legnemesebb értelmében. Vasárnap este kilencre értünk oda, az esti mise befejezésére. Leültünk, és „lenyűgözöttünk” a monumentális térben. Fönn, a százötvenhét méter magas toronyban van egy két szoba összkomfortos lakás, ott lakik a harangozó. Időközben persze gépesítették a harangozást, de ő maradt...

– Különleges látásmód az Öné. Mit jelent az Ön számára a művészet a hétköznapiakban?

Ősz-arany alkony a Liteában

Fenyvesi Félix Lajos új könyvének bemutatója

A hódmezővásárhelyi születésű író-költő-újságíró – nem mellesleg a Protestáns Újságírók Szövetsége Rát Mátyás-díjának tulajdonosa, az *Evangélikus Élet* rendszeres szerzője –, *Fenyvesi Félix Lajos* maga szerkesztette legújabb verseskötetében boldog-szomorú dalok egyaránt helyet kaptak.

A *Csukott ablak* című kötet október 29-i bemutatóján a budavári Litea könyvesboltban az alkotó őszintén, mindenféle pátosz nélkül beszélt a versek ihletéről, különböző élményekről, terekről, emberekről. Így került egymás mellé az egri vár védőinek harcában körmölő krónikás, '56-os bátor pesti srácok és a 22. század dallamait életre keltő *Szabados György* zeneszerző. A címadó csukott ablak *Kemenczky Judit* költőtársé, akire öt napja várt ott kedvenc galambja, hiába. Arcok, képek, hangok a múltból, visszhangok a jelenben. Egy már nem lázadó, de mindig emlékező, kissé elrévedő beszélő hangján.

A kötetet gondozó Napkút Kiadó vezetője, *Szondi György* is szólásra

emelkedett, illetve – ahogyan humorosan mondta – csak „belekotyogott” az estébe, hangsúlyozva a szerző lírai – és egyben prózai – énjének szépségét, költészetének formai és festői sokszínűségét.

A „kotyogások” közötti csöndben a verssorokat *Havas Judit* szólaltatta meg, akihez a költő szintén írt egy

„ódát”, a művésznő sosem lankadó jókedvét dicsérve. Az improvizatív jellegű, néhol derűbe, sokszor – például *Latinovits* kedvenc „lökötő” nótáját eldalolva – melankóliába hajló kötetbemutató hú pecsétje volt e levél- és könnyhullató ősz-arany verscsokornak.

■ – K. –

HIRDETÉS

Kantátazenés istentisztelet a Deák téri evangélikus templomban

November 25-én a 11 órakor kezdődő istentiszteleten elhangzik *Johann Sebastian Bach Wachet auf, ruft uns die Stimme (Ébredjetek, szólít a hang – BWV 140)* héttételes kantátája Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban.

A mű először 1731. november 25-én csendült fel Lipcsében a szerző vezényletével. A Szentháromság ünnepe utáni 27. vasárnapra íródott, része a lutheránus Bach életművében jelentős szerepet betöltő kantátaévfolyamoknak, melyeket a zeneszerző mint „regulák szerint való egyházi muscát” szerzett s adott elő a Tamás-templom válogatott, fiatal előadóival.

A szöveg a vasárnapi evangéliumból indul ki, részleteket tartalmaz az *Énekek énekéből*. A művet nyitó korál feldolgozása rendkívül szép, a kantáta egésze igazi bachi muzsika. A Lutheránia ének- és zenekart *dr. Kamp Salamon* vezényli. Közreműködik: *Zádori Mária* (szoprán), *Megyesi Zoltán* (tenor), *Holló Csaba* (basszus).

HIRDETÉS

Karácsony – novellairó-pályázat

Az Evangélikus Élet szerkesztősége novellairó-pályázatot hirdet Karácsony címmel. A pályaművek tematikailag szabadon kapcsolódhatnak Jézus születéséhez. Egy pályázó legfeljebb három írást küldhet be, amelyek terjedelme egyenként maximum 4500 karakter lehet szóközökkel együtt.

A beküldési határidő: november 26., éjfél. A pályázat nyitott, nem jelíges. A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

Az első három helyezettet tíz-, hét- és ötezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le. A beérkezett pályaművekből az *Evangélikus Élet* december 23-ai lapszámában válogatást közlünk.

HIRDETÉS

Meghívó jótékonyági hangversenyre

A Szombathelyi Evangélikus Egyházközség Szeretetszolgálatáért Alapítvány november 17-én 17 órakor jótékonyági hangversenyt rendez a szombathelyi evangélikus templomban (Körmező u. 2.). Műsoron: *Mozart: Requiem* (KV 626).

Közreműködnek: Vox Savariae Énekegyüttes (*Lakner-Bognár Nóra*), Güssingei (Németújvári) Városi Kórus (*prof. Walter Franz*), Savaria Szimfonikus Zenekar. Énekes szólisták: *Gál Gabi* (szoprán), *Magyar Szilvia* (alt), *Szappanos Tibor* (tenor), *Cser Krisztián* (basszus). Vezényel: Lakner-Bognár Nóra.

Jegyek vásárolhatók a helyszínen vagy elővételben a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalában (Körmező u. 2.). Telefon: 94/508-822, 20/824-5327. E-mail: egyhazi.kozseg.szombathely@gmail.com. A jegy ára: 1500 Ft. Támogatói jegy: 10 000 Ft. A hangverseny bevételeit az egyházközség diakóniai célokra fordítja.

hány verset Dorottya is felolvasott. A másfél órás előadás végén pedig elmondtam kívülről a *Hajnali részegséget*, amely után állva tomboló ünneplés volt.

– De nem csak Stuttgart örülhetett a magyar költészetnek...

– Igen, Freiburgban is telt házzal vártak bennünket. Ez a meghívás teljesen váratlanul érkezett. A gyülekezet elárasszta a szeretet és figyelemesség minden jélével. Ilyen „magyarkodás” nemigen volt ott az utóbbi fél év-

– A művészetek révén láthatom szépnek ezt a világot. A művészetek segítenek a valóság befogadásában. Gondoljon csak *Munkácsy* Krisztus-trilógiájára: a Golgota ijeszítő valóságának helyére az esztétikum lép. Én arra törekszem mindennap, amit Kosztolányi csodálatosan megírt: „Sár és virág, kavargó semmisség, / de hirtelen, mint villám, hogyha lobban – / két sor között – kinyíl nekünk az Ég.”

■ KINYIK ANITA

ŐSZI EGYHÁZI

► Szeptember–október folyamán egyházunkban határon innen és túl, „berkeken belül” és testvéreinkkel közösen, ökumenikus keretek között egyaránt számos ünnepségre, rendezvényre került sor. Az utóbbi hetekben szerkesztőségünk e-mailes postaládájába szinte kétnaponként érkeztek a tudósítások és a hálátelt szívvel írt beszámolók. Hetilapunk terjedelmi korlátai nem tették lehetővé, hogy valamennyi írást eredeti formájában közöljük – azt sem szeretnénk volna azonban, hogy a feledés homályába vesszenek ezek az események, amelyeket sok szervezőmunka és imádság előzött meg, majd az Isten áldása kísért. Az alábbiakban ezért – mintegy jelképes őszi „eseménykosárként” – ezekből a beszámolókból készült összeállításunkat nyújtjuk át olvasóinknak.

Boda Zsuzsa megbízott szerkesztő

Határtalanul

Pozsony • Szeptember végén Bogdányi Mária győri egyetemi lelkész szolgált a pozsonyi evangélikus templomban. Az anyországi lelképásztor nem először prédikált a szlovák főváros magyar ajkú gyülekezetében: „Őt már gyülekezetünk lelki testvérként várja és fogadja. A szívünkben lakozik” – fogalmazott Gabron Éva gyülekezeti tag. „Hálával tartozunk a Mindenhatónak, hogy anyanyelvünkön hallgathatjuk vasárnaponként Isten ígétjét” – tette hozzá tudósításában. Az istentiszteletet, amelynek liturgiájában Hlácok Erika pozsonyi lelkész is részt vett, szeretetvendégség követte. A gyülekezet öröme az alkalomra Bogdányi Máriát elkísérte férje és négy gyermeke is.

FOTÓ: BOGDÁNYI GÁBOR

Nagyvárad • Kétnapos ünnepség keretében adtak hálát a nagyváradi evangélikusok október 6–7-én a kétszáz éve újraalakult egyházközösségükért. A szombati ünnepi istentiszteleten, amelyen Adorjáni Dezső Zoltán püspök hirdette Isten ígétjét, a zenei szolgálatok mellett könyvbemutatóra is sor került. Az évfordulóra készítette el ugyanis a gyülekezet lelkésze, Mátyás Attila A Nagyváradi Evangélikus Egyházközösség története című kötetet, amely átfogóan, színes fényképekkel illusztrálva mutatja be a közösség életét a reformáció korától napjainkig.

A vasárnapi úrvacsorai istentiszteleten folytatódott a megemlékezés és a hálaadás. Mátyás Attila prédikációja előtt és után Isten dicséret zeneszámok és az evangélikus óvoda gyermekeinek verses-dalozás hangzott el. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével és köszöntőt is mondott Magdó János, Magyarország kolozsvári főkonzulja.

Kárpátalja • A Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye lelkészi munkaközösségéből egy kis csapat október 17-én közösségépítő útra indult Kárpátaljára. A családtagokkal is kiegészült hétfős küldöttség Nagydobronyban meglátogatta – többek között – a fogytékos és árva lányokat befogadó Irgalmas Szamaritanus Gyermekotthont és a SERO Alapítvány által létrehozott faluműzeumot. Ez utóbbi épület ad helyet a helyi roma óvodának és egyéb, a cigányokat felzárkóztató tanfolyamoknak is.

Az intézmény vezetője, Kupás Gizella komoly missziós munkát végez a cigánytáborban. (Így nevezik arrafelé a falvak melletti cigánytelepeket, ahol akár háromezer ember is él kicsiny, komfort nélküli, nyomorúságos házacskákban. Van, ahol víz sincs.) A Magyarországról jött lelkészek meglátogattak egy családot, ahol a családfő a Bibliából tanult meg olvas-

ni. A Kárpátalján töltött ötvenkét óra alatt a kis küldöttség ezenkívül több biznyságtételt hallgathatott meg, találkozhatott Horvay László nyugalmazott református püspökkel, de ők maguk is szolgáltak a szerdai csendesnapon.

ZSARNAI KRISZTIÁN FELVÉTELE

Révfülpö • Osztrák, magyar és szlovén lelkészek találkoztak október 22–24. között Révfülpöön. A két évente változó helyszínen megrendezett, német nyelven folyó konferencia a tapasztalatcserét és a kapcsolatépítést szolgálja. A résztvevők előadást hallhattak ifj. dr. Hafenschner Károlytól az új liturgiával kapcsolatban. Koháry Ferenc, az összejövetelek egyik fő szervezője a misszió diaszpórahelyzetben bevethető eszközeiről beszélt. Az esti áhítatot Evelyn Bürbaumer szuperintendens-helyettes tartotta, a kővágóörsi úrvacsorás istentiszteleten pedig Otto Mesmer örszigeti (Ausztria) lelkész prédikált. A vendégek a három nap során kirándultak a Balaton-felvidéken, és megkóstolták a környék borait is.

ADÁMI MÁRIA FELVÉTELE

Budapest-Cinkota • Október utolsó vasárnapján a cinkotai evangélikus templom szószékéről Antti Rusama, Tapiola nyugdíjba vonuló lelkésze hirdette Isten ígétjét. A két evangélikus közösség között a testvérgyülekezeti kapcsolat immár tizenhat éves múltra tekint vissza, így nem véletlen, hogy Antti Rusama – feleségével együtt – a cinkotai testvérektől is szeretett volna elbúcsúzni. A tapiolai gyülekezet új vezető lelkészét jövő év februárjában választják meg.

Teológiai éve alatt Budapesten volt ösztöndíjas Juha Lassila, a helsinki egyetemi campus egyik lelkésze, akkor kötött barátságot Vető István jelenlegi cinkotai lelkésszel. Az október 28-ai istentiszteleten ő is jelen volt feleségével, Tuulival, aki többéves magyartanulás után szintén kiválóan beszéli nyelvünket, és a testvérkapcsolat kialakulása óta segíti a két gyülekezet közötti kommunikációt.

FOTÓ: GÁZSÓ KATA

Október a reformáció hónapja

Vác • A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Missziói és Evangélizációs Bizottsága minden évben más helyszínen rendezi meg az immár hagyománnyá vált missziói napot. Idén a Dunakanyar központjaként is ismert település, Vác adott otthont a rendezvénynek. Október 14-én, vasárnap délelőtt a város templomaiban más-más vallású vendég igehirdetők szolgáltak, többek között dr. Fischl Vilmos, a MEÖT főtitkára, Nemeshegyi Zoltán baptista lelképásztor, Pintér Imre, a pünkösdi egyház alelnöke és Szeverényi János, egyházunk országos missziói lelkésze.

Kora délután Csuka Tamásné református börtönlelkész vezetésével a résztvevők látogatást tettek a váci börtönben. Az in-

tézményben működő gyülekezet néhány tagja biznyságot tett megtéréséről, életváltozásáról, majd a vendégek szolgáltak, élükön a MEÖT elnökével, Steinbach József püspökkel. A nap ökumenikus istentisztelettel zárult az evangélikus templomban. Az ígét Steinbach József püspök hirdette, a záróáldást dr. Beer Miklós római katolikus püspök mondta, a liturgiában pedig az egyházak jelen levő képviselői vettek részt.

Dunavarsány • A Soli Deo Gloria Közösségi Ház adott otthont a MEÖT által szervezett női ökumenikus területi találkozónak október 27-én. A nap témája A puritanizmus aktualitása a 21. században volt. A P. Tóthné Szakács Zita, a MEÖT női bizottságának elnöke által vezetett alkalom nyitóáhítatát B. Pintér Márta lelkész, egyházunk női missziójának vezetője tartotta.

PUNGUR JÓZSEF FELVÉTELE

Budapest-Budavár • A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett reformációi istentiszteletet idén október 28-án a budavári evangélikus templomban tartották. A reformatus.hu által élőben közvetített alkalom liturgiájában – a hagyományoknak megfelelően – a tagegyházak főpásztorai szolgáltak. Az úrvacsorai istentisztelet igehirdetője dr. Bölcskei Gusztáv református püspök, a zsinat lelkészi elnöke volt.

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Budapest-Fasor • A reformáció emlékére ismét 1517 méteres futásra invitálták a VII. kerület evangélikus, református, baptista és metodista gyülekezetei, valamint a Pesti Evangélikus Egyházmegye a mozogni vágyókat október 28-án. A gyülekező a fásori evangélikus gimnázium előtt volt, ahol többek között Novotny Zoltán sportriporter, a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke, az alkalom fővédnöke köszöntötte az egybegyűlteket. A futásra a közeli Városligetben került sor.

ESSEMÉNYKOSSÁR”

FOTÓ: BARTA IMRE

Budapest, Reformációi emlékpark • Október 31-én délután a főváros VII. kerületében található reformációi emlékműnél gyülekeztek össze a MEÖT tagegyházainak képviselői és az ünneplő hívek. Ünnepi beszédet *dr. Fábri György*, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője mondott. A zeneszámokkal és verssel, valamint imádsággal és áldásokkal gazdagított alkalom végén a jelen lévő egyházi személyek egy-egy szál virágot helyeztek el az emlékművön.

SÉRÉG KRISZTIÁN FELVÉTELE – REFORMÁTUS.HU

Budapest, fasori református templom • Az Október a reformáció hónapja rendezvénysorozat központi záróalkalmára a reformáció napján a fasori református templomban került sor. A Reformációi emlékparkban megtartott ünnepség után a résztvevők átvonultak a szomszédos lelki hajlékba, hogy ökumenikus istentisztelettel fejezzék be a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett reformációi megemlékezést. *Pelikán András* fasori evangélikus lelkész prédikációja után *Kóhádi Dorottya*, egyházunk médiareferense az idén száz éve született *Túrmezei Erzsébet* diakonissza költőnőről tartott előadást.

SÉRÉG KRISZTIÁN FELVÉTELE – REFORMÁTUS.HU

Ökumenikus mozaik

Csurgó • *Lelki megújulás – Az újravangélikáció szükségessége és lehetőségei* címmel rendeztek ökumenikus konferenciát október 15-én a csurgói Csokonai Közösségi Házban. Az alkalmat *Füstös*

ADÁMI Mária FELVÉTELE

János, a város polgármestere nyitotta meg, majd *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke tartott rövid áhítatot. Ezt követően *Balás Béla*, a katolikus Kaposvári Egyházmegye püspöke, *Steinbach József*, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, illetve *Szeverényi János* evangélikus országos missziói lelkész osztotta meg az evangélikázói kapcsolatos gondolatait a jelen lévő protestáns és római katolikus lelkészekkel. A tartalmas találkozót – a hozzászólások meghallgatása után – *Smidéliusz Zoltán* evangélikus, *Nagy Csaba* református és *Maczkó Gyula* katolikus esperes imádsága zárta.

Szeged • A reformációra emlékezve hosszú évek óta megrendezik a városban a protestáns napokat. Idén ősszel *Csak tiszta forrásból – „Egyedül a Szentírás”* címmel tartottak esti istentisztelet-sorozatot Szeged protestáns templomaiban. A megnyitóra október 27-én, szombaton a helyi evangélikus hajlékban került sor. Az október 31-i záró, úrvacsorás alkalom előtt – melynek keretében a szegedi protestáns énekkarok közösen szolgáltak, és *Balogh Barnabás* baptista lelképásztor hirdette az igét – *dr. Kovács Miklós* nyugalmazott történelemtanár adott rövid összefoglalást a reformációról és a reformátorokról a Honvéd téri református templom előtt, majd a főbejáratánál megkoszorúzták *Abádi Benedek* és *Szegedi Kis István* szobrát.

Mi újság, ifjúság?

Kiskőrös • A Déli Egyházkerület legnagyobb oktatási intézménye, a kiskőrösi evangélikus iskola gimnáziumának tanárai és diákjai október 8-án csendesnapot tartottak. A téma a sokszínűség volt. Ezen a programokban rendkívül gazdag szombaton nemcsak külföldi csoportfoglalkozások közül választhattak a diákok, de délután megnézheték a társaik által nyáron Belgrádban a nándorfehérvári csatáról készített „videotudósítást” is, részt vehettek Tamás-misében, illetve a gimnázium 9. osztályos diákjai átvehették azt a százöt Bibliát, amelyet a Magyar Bibliatársulat képviselője, *Burján Tamás* hozott el nekik.

Az általános iskola október 24-én tartotta csendesnapját, melynek középpontjában a Biblia, Isten ígéje állt. A téma feldolgozásához a diákoknak osztályonként állomásról állomásra kellett feladatokat megoldaniuk. A helyes megoldásokért az osztályok jutalmul egy-egy kulcsot kaptak a huszonnégy lakattal lezárt – éppen ennyi osztály van az iskolában – Bibliához. A záróáhitaton végül kinyílt minden lakat, és fény derült arra, hogy Isten ígéje szikla, amelyre a keresztyének életüket építhetik.

A csendesnapokról képes beszámoló található az intézmény honlapján: kevi.hu

MIHALY SZILVIA FELVÉTELE

Piliscsaba • *Hosszabbítás Jézussal* címmel rendezte meg táborralákozóját a KÖSZI, azaz a Keresztyény Önkéntesek Szö-

vetsége az Ifjúságért csapata október 12–14. között. A piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban tartott találkozón közel ötven gyerek és fiatal vett részt a lelkészek – *Szabó B. András* és *Asztalos Richárd* – lelki irányításával, valamint *Kelényi Zsolt* táborvezető és társai segítségével. A kétnapos rendezvény lehetőséget kínált arra, hogy találkozzanak egymással az elmúlt év összesen hét KÖSZI-táborának résztvevői és vezetői.

A táborralákozóról képes beszámoló olvashatók egyházunk központi honlapján: evangelikus.hu.

Nyíregyháza • Október 20-án átadták a Túróczy Zoltán Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda új épületét, amelyet a november 16-i szentelést követően vehetnek majd birtokba az evangélikus óvodások. Ezáltal a 2009 óta működő, gyülekezeti fenntartású, huszonöt férőhelyes intézmény hetvenöt férőhelyes épületbe költözik, ahol decembertől két, az új tanévtől pedig három csoport fogadja majd a csöppsegeket.

Az átadási ünnepség gyülekezeti nap keretében történt. A gyülekezet lelkészei mellett *Gáncs Péter* elnök-püspök, *Benczúr László* korábbi északi kerületi felügyelő, *Gulyás József*, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közigazgatás alelnöke és *dr. Kovács Ferenc*, Nyíregyháza polgármestere is jelen volt.

FOTÓ: SALLAI GÁBOR

Budapest-Fasor • Két rendhagyó énekórára került sor a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban október 26-án: a Mol támogatásával a harmincöt éve működő, nemzetközi hírvű, Kosuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar népzenei együttes, a *Muzsikás* látogatott el a nagy hagyományokkal bíró oktatási intézménybe. A második emeleti díszterem *Sipos Mihály*, *Porteleki László*, *Éri Péter* és *Hamar Dániel* muzsikájától és tánca perdült diákok jókedvétől volt hangos ezen a délelőttön.

HAMOR ENDRE FELVÉTELE

Nyíregyháza • A megszokottól eltérő módon indult a tanítás a nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban október 27-én. Minden osztályban, egy, az elmúlt húsz évben végzett diák lépett a katedrára, és mesélt arról, milyen volt Kossuth-diáknak lenni, mit vitt magával az ősi alma materből. A rendhagyó tanítási nap apropója az intézmény jubileuma volt: húsz évvel ezelőtt, 1992-ben kapta vissza az evangélikus egyház a gimnáziumot.

FOTÓ: FOTOGÉN FOTO

A rendhagyó tanítási órák után hálaadó istentiszteletet tartottak az evangélikus Nagytemplomban.

ŐSZI EGYHÁZI „ESEMÉNYKOSÁR”

► Folytatás a 9. oldalról

Ezen – akárcsak a húsz évvel ezelőtti, a televízió által is közvetített tanévnnyitő ünnepségen – *D. Szebik Imre* (azóta már nyugalmazott) püspök prédikált. A hálaadó alkalmon az új diákok fogadalmat tettek *Bozorády Ildikó* iskolalelkész áldása mellett.

Az ünnepi alkalmon *Tar Jánosné* igazgató köszöntötte *dr. Bánszki István* korábbi intézményvezetőt, valamint *Kákay István* országos irodaigazgatót.

Bük • Ifjúsági önkormányzat alakult a Büki Evangélikus Egyházközségben október 28-án. A szervezet a gyülekezet presbitériumában – annak jóváhagyásával – hivatalos képviselői jogot is kapott. Az első közgyűlésen tanácskozási joggal vehettek részt az alsó tagozatos hittanosok, valamint a lelkész, a felügyelő és a hitoktató, szavazati joggal pedig a felső tagozatos hittanosok és azok az ifjúság, akik az elmúlt naptári évben legalább egy gyülekezeti szervezésű rendezvényen részt vettek. Az ülés nyilvános volt.

Az ifjúsági önkormányzat *Giczi Nikolett* hitoktató bábversenyre készülő gyerekcsoportjaiból nőtt ki. Egy idő múlva már nemcsak az országos evangélikus bábversenyekre készültek a gyerekek, hanem egyre inkább kivették részüket a gyülekezet életéből is. A szeptember végén tartott lelkeszsztelésre ők készítették elő a gyülekezeti házat, és festették le a kaput.

Az ifjúsági önkormányzat megalakulásáról bővebben egyháziunk központi honlapján – www.evangelikus.hu – olvashatnak.

Gyülekezeti hálaadások

Mersevát • Első alkalommal rendeztek úgynevezett gyülekezeti batyus napot a Vas megye keleti határán fekvő kis településen október 20-án. A szombat délutáni esemény keretében a celldömölki gyülekezet és a hozzá tartozó öt filia (Mesteri, Tokorcs, Kemenesszentmárton, Kemenessömjén és Mersevát) hívei találkoztak. A házigazdák – akik nevében *Vargyainé Fodor Hajnalka* gondnok köszöntötte a közel száz vendéget – színes programokkal készültek a napra. A lelki táplálékról *Rác Dénes* és *Rác Dénesné Megyaszi Enikő* lelkészek gondoskodtak. A testi eledel főzőverseny keretében, nyolc bográcsban készült el. A napot játékos vetélkedők és beszélgetések tették még emlékeztetesebbé.

Nemespátró • A gyékényesi egyházközséghez tartozó gyülekezetben a Leader-pályázat keretében megújult templomért adtak hálát október 28-án. Isten ígését *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette, és a gyékényesi férfikar, valamint a helyi konfirmandusok éneke keretezte az ünnepi alkalmat. A közgyűlésen *Smidéliusz Zoltán* esperes,

helyi lelkész kiemelte a felújítás során megtapasztalt gördülékeny munkát.

Az ünnepségen köszöntőt mondott többek között *Szászfalvi László* miniszteri biztos, *Mészáros Tamás* kerületi felügyelő, *dr. Hári Tibor* egyházmegyei felügyelő, valamint *Zöldvári Ákos*, a falu alpolgármestere is. *Muntag András*, a Magyarországi Evangélikus Egyház zsinatának világi elnöke elismerő oklevelet adott át *Smidéliusz Zoltán* korábban zsinati elnöként végzett sokéves munkájáért.

Szepetnek • Nagykanizsa társgyülekezetében október 28-án, vasárnap délután a hívek együtt örültek annak, hogy a százkilencven éves templom újra régi fényében pompázhat. Az úrvacsorai istentiszteleten *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke prédikált. Az általános iskolások énekével és a Királyi Pál kórus műsorával a település német eredetű emlékeztet meg.

A közgyűlésen *Deme Dávid*, a gyülekezet lelkésze beszámolt az elvégzett munkákról, amelyekhez az anyagi eszközöket a pályázati forrás mellett adományokból sikerült biztosítani. A köszöntők sorában megszólalt *Smidéliusz Zoltán* somogy-zalai esperes, *Mészáros Tamás* kerületi, illetve *dr. Hári Tibor* egyházmegyei felügyelő, *Pfeifer Zoltán*, a nagykanizsai társ egyházközség felügyelője, *Ódor Imre* római katolikus plébános és *Deméne Smidéliusz Katalin* nyugalmazott lelkész is. A gyülekezet történetéről *dr. Jáni János* adott áttekintést.

Miskolc • A belvárosi gyülekezet kétszázötvenöt éves első templomáért adtak hálát október 28-án. A türelmi rendelet idején épült és 1797. október 29-én felszentelt lelki hajlék az évszázadok alatt többször szenvedett tűzkárt vagy egyéb károsodást, így átessett néhány átépítésen, de az Úristen kegyelméből még mindig áll.

A hálaadó istentiszteleten *Sándor Frigyes* lelkész prédikált, és a gyülekezet nemrég alakult énekkara szolgált *Halmainé Újvári Mária* karnagy vezetésével. Az alkalmat megtisztelte jelenlétével *dr. Kriza Ákos* polgármester is.

Soltvadkert • Templomuk felépültének százhetvenötödik évfordulója alkalmából hálaadó istentiszteletet tartottak október 28-án a soltvadkertiek. A Bács-Kiskun megyei város azon kevés magyarországi település közé tartozik, ahol az evangélikus templom áll a központban. A halasi lutheránusok története az 1740-es években kezdődött, amikor a helyi földesúr hívó szavára hét német család érkezett ide. 1837-re épült fel a ma is álló, klasszicista stílusú templom, körülötte az 1948-ban épült gyülekezeti házzal, az 1990-ben indult evangélikus óvodával és szintén a gyülekezeti hitéletet szolgáló, 2000-ben elkészült Találkozás Házával.

Az ünnepi istentiszteleten *Gáncs Péter* püspök hirdette Isten ígését. Köszöntőt mondott *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelő, *Lupták György* esperes, *dr. Kerényi János*, *Font Sándor* és *Szávay István* evangélikus vallású soltvadkertiek országgyűlési képviselő, *Lehoczki Ferenc* polgármester, valamint átadta üdvözlését a település németországi testvérvárosának, Bodelshausennek az evangélikus gyülekezeti küldöttsége is. Az alkalmon *Homoki Pál*, a gyülekezet lelkésze gyermekeket keresztelhetett, méghozzá magyarul és németül is.

Kiskunhalas • *Gáncs Péter* püspök áhítata, *dr. Gszelmann Ádám* nyugdíjas iskolaigazgató gyülekezettörténeti előadása, *Szeberényi Imrénének*, a gyülekezet hetvenkét éve hűségese munkájának élménybeszámolója és oklevelek átadása fért bele a kiskunhalasi október 28-ai ünneplésébe, amikor is a gyülekezet hetvenöt évéért adtak hálát.

A gyülekezet presbitériuma a neves évforduló alkalmából oklevéllel ismerte el négy presbiter – *Borbás Lajosné*, *Dinnyés Józsefné*, *Fekete Istvánné*, *Kristóf Imréné* – áldozatos munkáját. A *Kiskunhalasi Evangélikus Gyülekezetért* kitüntető címet *Jeszzenszky Tiborné* nyugalmazott kántor, lelkészfeleség és *Szeberényi Imre* tiszteletbeli felügyelő vehette át. Őket *Jeszzenszky Péter* másodfelügyelő méltatta, az okleveleket az egyházközség lelkésze, *Honti Irén* és *Andriska Pál* felügyelő adta át. A Déli Egyházkerület nevében *Radosné Lengyel Anna* felügyelő köszöntötte az ünneplő közösséget.

Szolnok • Kettős ünnepük volt a szolnoki evangélikusoknak október 31-én: nemcsak a reformációra emlékeztek, hanem templomuk felszentelésének nyolcvanadik évfordulójáért is hálát adtak. A wittenbergi vártemplom kicsinyített másában a közösség számba vette a nyolc évtized örömeit és nehézségeit. Az ünnepők között ült *Kőrössy Zoltánné* is, akit első lánygyermekként kereszteltek meg a szolnoki lelki hajlékban.

A gyülekezet kórusa nyár óta készült erre az ünnepre. Lelkeszük, *Győri Péter Benjámint* vezetésével megtanulták *Győri Gábor Semper reformari* című zenés reformációi darabját.

Budapest • Bár a gyülekezeti kereteken jóval túllép, de az október „elszámolásába” tartozik az is, hogy elkészült a Déli Egyházkerület püspöki hivatalának otthon adó épület homlokzati felújítása. A Puskin utcai házról hullott a vakolat, ezért a felújítás már évek óta esedékes volt, ám az idén a balesetveszély miatt halaszthatatlanná vált. Az utcafront szigorú műemlékvédelmi engedélyezési eljárás után készülhetett el.

A HÓNAP IGÉJE

„Mi az élő Isten temploma vagyunk”

(2Kor 6,16)

Mi a közös egy múzeumban, egy orvosi rendelőben és egy gyógyszerárban? Mindegyikbe elcsöndesedve lépünk be. Valaha a templomba is így léptünk be. Mert az a legkülönlegesebb hely a világon. Noha Isten mindenütt jelen van, ott különösképpen is. És az emberek is el akarnak csendesedni, hogy meghallják az Úr szavát.

Ma már nem mindenki imádkozik, amikor belép a templomba, nem csöndesedik el, nem fogja föl és nem érzi a „Szent” jelenlétét. Sokat fog jelenteni, ha újból úgy lépünk be a templomba, hogy „most az élő Isten színe elé jövök, aki szent, akitől bűnbocsánatot, tanácsot és békességet kaphatok”.

Az apostol azt hangsúlyozza, hogy a hívő ember is Isten temploma. Nem azt, hogy azzá kell lennie, hanem hogy az is. Még ha nem kellően vesszük is ezt figyelembe. A hívő ember nemcsak az Úr közelében van, hanem ott lakozik szívében az Úr. Nemcsak közel jön hozzá Isten, hanem belépett az életébe. Nem kívül van nála Isten, hanem belül. Így lehet az Úr az erős vára.

Mi következik ebből? Amit igénk mond: ne keverd az igazat a hamissal, ne enged, hogy a külső zajok, kísértések és vágyak „zajossá” tegyék életedet, elvegyék szíved csendességét és békéjét. Mindig baj van abból,

ha keveredik az igazság a hamissággal, a mulandó a múlhatatlannal, a földi a lelkiel.

Természetesen van az életünknek e világi vetülete is, de a hívő ember számára az örökkévaló a döntő. Azaz Istenen és az ő igéjén tájékozódik. Az az abszolút mértéke. Ahhoz viszonyít minden egyebet. Mondhatjuk úgy is, hogy a lelki odabent van, a világi kívül. Nem egyenlő mértékben számít a kettő. Ez lenne az a „felemás iga”, amitől a 14. vers is óv. Szívedben egyedül Jézus Krisztus legyen az Úr. A „templomban” másnak nincs jogos helye. Ott minden Istenre kell, hogy utaljjon.

Milyen szent kiváltság: az élő Isten temploma vagy (vagy ha még nem vagy az, lehetsz). Otthon van nálad az Úr, az ő szava és akarata a döntő, őt kérdezed meg minden dolgodban, mint a régi falitábla mondja: „Hát Jézus mit szól hozzá?” És akkor ő a szívedben megmutatja, hogy mi a helyes. És akkor tudsz másképp cselekedni, mint ahogyan eltervezted. Mert vezetett ember lehetsz.

Ha pedig nem vezetett ember vagy, akkor „megvezetett” vagy. Mert azt hiszed, hogy Jézus nélkül szabad vagy. Hogy nem kell a csend, igeolvasás, imádság „odabent”, hanem minden fölfelé tekintés, elcsöndesedés nélkül nekieshetsz napi feladataidnak vagy tán épp a másik embernek.

Ha pedig „templom” vagy, akkor lehet, hogy aki belép az életedbe, az is elcsöndesedik. Mert megérzi, hogy szent hely és szent kör az, ahol áll. Az egyik oka annak, hogy tizenéves koromban elindultam az Úr útján, az volt, hogy a barátom egy olyan gyülekezetbe vitt el, ahol éreztem, hogy minden egészen más. Más volt a légkör. Ami felől később megértettem, hogy a Szentlélek jelenléte volt. Elkezdett vonzani a szent, a más, a máshol át nem élhető, meg nem tapasztalható. Az emberek hozzáállása is egész más volt: nyitottak voltak az újonnan érkező iránt is, és szeretetük különbözött attól, amit mi általában annak nevezünk. Nem egy emberi érzés volt, hanem a meg nem szolgált ráfigyelés, törődés.

Ó, bárcsak ne önmagunknak mennénk a templomba! Az ige, Jézus iránti nyitottság mellett nyitottak lennénk a másik ott lévő régi tag vagy új látogató felé is!

Ha jobban tudatosul bennünk, hogy az élő Isten, a feltámadott Jézus temploma vagyunk, akkor az is, aki a közelünkbe jön, megérzi az Úr jelenlétét, és az Úr elkezd munkálkodni az életében. És ő is a békesség, szeretet és a nyugodt szív embere lehet.

Mától értékeld jobban, hogy az élő Isten temploma lehetsz, mert ő benned lakozik!

■ SZÉLL BULCSÚ

Mindennapi kenyerünk

Egy szép őszi vasárnap délután elhatároztuk, hogy – életünkben először – bográcsozunk kicsinyke udvarunkon. Nem tudtuk, hogyan kell; nem tudtuk, mi kell bele, de arra világosan emlékeztünk, hogy a padlásunkon lennie kell egy bográcsnak és állványnak is. Tíz éve feltettük a lomok közé, és ott is maradt.

Mihelyst megszületett az ötlet, azonnal telefonáltunk a nagyszülőknél, hogy jöjjenek vacsorára, mert izgalmas lesz és kalandos!

Nekiálltunk a készülődésnek. Megkerestem a bográcsot. Amikor a férjem meglátta a kezemben, azt

Ámde mindez nem szegte a kedvünket. Elkezdtek. Egy kiló hús, fél kiló bab és mindenféle zöldség belefért a kis kotlánkba, de a víz kiszorult belőle! Nem baj, leves helyett főzelék lesz! A tűzgyújtásban is járatlanok voltunk, így ámulva néztük, hogyan ölelik körbe a felcsapó lángok a bográcskánkat. Sokszor nem is látszott az edény, csak a lángoszlop. Közben szürke füst borította a vidéket és izonyos szag.

A rottyogó ételt kevergetni kellett, és ezt csak úgy tudtuk megoldani, hogy szigetelőszalaggal összekötöttem két fakanalat, hogy hosszabb

sűrűgtek, forogtak, játszottak, majd egy teniszlabdával is dúsították a készülő vacsorát. Időközben pedig a sütőben felrobbant a süteményem...

A káosz közepén kenyeret sütöttem a lányaimmal. Begyúrtuk, formáztuk, keresztet rajzoltunk és még sütés előtt áldást kértünk rá. És áldás lett rajta! Olyan béke és nyugalom van egy kenyérben, hogy el sem lehet mondani! Kint lehet tűz, lehet füst, lehet süteményrobbanás, korom és hangzavar, de a kenyérben csend van és otthonmeleg.

Természetesen tudok kenyeret is elégetni, elrontani, de ezen az estén

mondta, hogy ez egy katonai bukósisak. Lemértem, három liter víz fért bele mindössze. Tíz éve nagyobb volt! Összement? Vagy csak én emlékszem nagyobbra?

legyen. Négy órát kellett a tűz mellett kuporognunk, utána napokig nem szabadultunk meg a füstszagtól. A gyerekek is segíteni szerettek volna mindenben. Hámoztak, pakoltak,

a kenyér üzenet lett és csoda! Megosztottuk a nagyszülőkkal, és az asztali áldásnál, a gyertya mellett, megéltük a mindennapi illatát és varázsát.

■ PAPP ANDREA

FENYVESI FÉLIX LAJOS

Őszi kolostor

Öreg kolostor a vén sziklafal mellett. Két szerzetes söpri a novemberi arany falevelet, másik, meggörnyedt háttal a lehullt gallyat hordja a lobogó tűzre. Sovány arca, mint kódexek pergamenlapjai, nézi a hunyó Nap körül szálló madárcajt. Szótlan szorgoskodnak kint, azután imádkoznak a cella-csőndben odabent: jegyzik a hit ódon-szép szavait. Ikonon istenanya könnye pereg, fapadok nyikorognak a mélybarna homályban, kopott könyv nyílik, s tollat mártanak fekete tintába a gyertyafényben. Újra a kert, az ösvény, döngve bezárul a tölgykapu az alkonyatban.

Az idei ősz egyik első hóembere...

HETI ÚTRAVALÓ

„Íme, most van a kegyelem ideje!
Íme, most van az üdvösség napja!”
(2Kor 6,2)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti megelőző héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi az ítélet előtt, kegyelem alatt élő keresztyéneknek adnak tanítást az utolsó időkről. Heti igénk jó híre e próféciára épül: „A kegyelem idején meghallgatlak, a szabadulás napján megsegítlek” (Ézs 49,8a) Elkezdődött a visszaszámolás az egyházi év végén; halál, feltámadás, ítélet s örök élet vár Isten gyermekeire. Oda kell állanunk Isten ítélőszéke elé! „Bizony, bizony, mondom tinéktek: mind, aki megtartja az én beszédemet, az halált nem lát örökké.” (GyLK 702) Mégis csak „mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy mindenki elvegye jutalmát aszerint, amit a testben cselekedett: vagy jót, vagy rosszat.” (2Kor 5,10; LK) Mert az Isten őt élők és holtak Bírójává tette. De mikor jön el Isten országa? Jézusban elérkezett, s „az Isten országa közöttetek van!” És mikor jön vissza Jézus? Nem előre kiszámíthatóan és nem titokban; mert miként a villámlás mindenhol látható, „egyszerre villan fel és fénylik, úgy jön el az Emberfia is az ő napján.” (Lk 17,21.24) Pál figyelmeztet: a hitben erősek ne ítéljék meg az erőtleneket, mert „akár élünk, akár meghalunk, az Úrúi vagyunk. Mert Krisztus azért halt meg, és azért kelt életre, hogy mind a holtakon, mind az élőkön uralkodjék.” (Róm 14,8.9) Az üldözött keresztyének imanapján – amely reformátorunk névnapja is, ám őt „csak” kiátkozták – Urunk e szava bátorítson: „Nem nagyobb a szolgál az uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.” (Jn 15,20) Isten országának titkáról a magvető példázatában szólt Jézus. A mag, Isten igéje pazarlóan hull, s nemcsak jó földbe! „Akinak van füle a hallásra, hallja!” (Mk 4,9) Az Emberfia eljövételét megelőzi a nagy megpróbáltatás ideje. „Előbb azonban minden nép között hirdetni kell az evangéliumot.” A christianusoknak vállalniuk kell akár a vértanúságot is Urukért; „mindenki gyűlöl majd titeket az én nevéért; de aki mindvégig kitart, az üdvözül.” (Mk 13,10.13) Ez utolsó időkből ti a „különléte idegen tanításoktól ne hagyjátok magatokat félrevezettetni. Mert az a jó, ha kegyelemmel erősödik meg a szív. – Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,9.8) Antikrisztus támad, aki tagadja, hogy Jézus a Krisztus! „Aki vallja a Fiút, azé az Atya is. – Az az ígéret pedig, amelyet ő maga ígért nekünk, az örök élet.” (1Jn 2,23.25) A Gecsemáné-kertben egyedül győtrődött, virrasztott, imádkozott Jézus, s ezt kéri minden követőjétől is: „Virraszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek: a lélek ugyan kész, de a test erőtlén.” (Mt 26,41) Az Emberfia visszajöveteléről így tanít: „Azt a napot senki sem tudja, csak az Atya. – Vigyázzatok, legyetek ébren. – Mindenkinek mondom: Vigyázzatok!” (Mk 13,32.33.37) Dr. Luther szerint: „Az a legjobb készenlét az ítéletnapra, ha valaki bűn nélküli életre vágyik. Krisztus azt mondja, hogy az ő eljövetele megváltás.” – „Örök Felség, / Ha vár minket az ítélet, / Légy kegyelmes, kérünk téged.” (EÉ 524,1)

■ GARAI ANDRÁS

PALACKPOSTA

A Szentlélek temploma

„Minden szabad nekem, de nem minden hasznos. Minden szabad, csak ne váljak semminek rabjává. (...) Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok? Nem tudjátok, hogy nem vagytok a magatokéi? Nagy volt a váltságdíjatok! Dicsősétek meg tehát Istent testetekben!” (1Kor 6,12.19–20)

„Tégy jót a testednek, hogy lelked szívésen lakjon benne!” – mondta Avilai Szent Teréz spányol misztikus (1515–1582).

Keresztény emberként hajlamosak vagyunk olyan koncentráltan csak a lelkünkre figyelni, és azt trenírozni, hogy figyelmen kívül hagyjuk: test és lélek egybetartozik. A test bűnös lenne, és bűn vele foglalkozni? Isten így teremtett bennünket: testet és lelket adott nekünk. Holisztikusan nézni önmagunkat azt jelenti, hogy csak úgy vagyunk teljes egész, csak úgy lehetünk egészségesekek, ha ezt a kettőt nem választjuk szét, hanem mint szervesen összetartozót nézzük, és úgy is bánunk velük.

Mit jelent a testünk jelzéseire odafigyelni? Mit jelent, hogy a testünket is ápolni, gondozni, edzeni és időnként kényeztetni kell? Azt, hogy nem bújunk a lustaság, a megszokottság, valamiféle „álkeresztény testellenesség” paravánja mögé, hanem megadjuk a ránk bízott földi sátorunk is azt, amitől harmonikusan, kiegyensúlyozottan tud működni: minőségi eleddel, elegendő folyadékot, rendszeres mozgást és relaxáló pihenést. Aki kiszípolyozza a testét, nem gondolhatja komolyan, hogy abban *egészséges lélekkel* tud majd működni!

Ráadásul még itt van ez az ige, amely szerint a testünkben a *Szentlélek* is szeretne szállást venni. Ő azt szeretné, ha szeretnénk a testünket-lelkünket egyaránt. Akit nagyon szeretsz, azt vacak étellel várod, ha vendégségbe jön hozzád? Akit nagyon szeretsz, azt bezárod egy le-

vegőtlen szobába tévét nézni, vagy inkább el-mész vele sétálni a színpompás őszi erdőbe, ha meglátogat? Akit nagyon szeretsz, azt kényelmes ágyba fekteted és jól betakarod, hogy aludjon egy jót, ha fáradt és kimerült, vagy még tovább halaszthatatlan teendőiddel zsúfolod tele a napját?

Istent dicsérni: életünk csodálatos feladata, küldetése! Dicsérjük őt tettekkal, szavakkal, énekekkel, tánccal, sétával, focival, harmonikus napi életritmussal, örömmel, békével!

■ BOGDÁNYI MÁRIA

Névjegye:

Bogdányi Mária

2011 óta a győri egyetemisták körében végzek egyetemi lelkesítő szolgálatot. A Széchenyi István Egyetemen és a Nyugat-magyarországi Egyetemen nyitottsággal – összefogásban a katolikus és református egyetemi lelkesítőkkel – és felekezeti sajátosságaink megtartásával szervezzük a közösséget, a fiataloknak szánt lelki programokat. Evangélikus alkalmaink nagy részét a győri evangélikus Öregtemplomban tartjuk. Programjainkról bővebben itt olvashattok: <http://gyoriegyetemi.ecclesia.hu>.

Hobbiként végzett életmód-tanácsadóként és nordic walking oktatóként, egyre többet tapasztalt biokertészként valloam és próbálok a test és lélek egységét és egészségét figyelembe véve élni és végezni a rám bízottak, családom és gyülekezetem szolgálatát. Férjemmel és négy gyermekünkkel a Győrhez közeli Sokorópátkán élünk.

OSZTOZÓ

Harcban

Kétségtelen, hogy ez a kor újabb és újabb kihívások elé állít bennünket. Egyre nehezebb tájékozódni, megtalálni a helyes utat, és ha már megtaláltuk, nem könnyű megmaradni rajta. A keresztény fiatal élete folyamatos harc a korszakkal. Nem kérdés, hogy fel kell vállalnunk ezt a harcot, csak gyakran nagyon nehéz a mindennapok csatáiban aprópénzre váltani a Biblia üzenetét.

Ebben segít neked dr. Pálhegyi Ferenc pszichológus, családgyógyító. Őszi előadás-sorozatának címe: *Harcban a korszakkal*. December 10-éig minden hétfő este 18 órakor hallgatható meg Budapesten, a Ráday Kollégium dísztermében (IX. kerület, Ráday utca 28.). Szó lesz a családi konfliktusokról, a családokban kialakuló szereposztásról és a megbocsátásról.

Harcok persze már a Biblia korában is voltak. Az *Ószövetség* amellett, hogy a világ teremtésének, a bűnbeesésnek a története, illetve messiási jövődőléseket tartalmaz a Megváltóra vonatkozóan születésétől egészen a haláláig, izgalmas hadtörténeti munka is. A zsidók ókori élete ugyanis sok-sok vándorlásból és csatából állt.

Ezt dolgozza fel a *Bibliai csaták* című könyv.

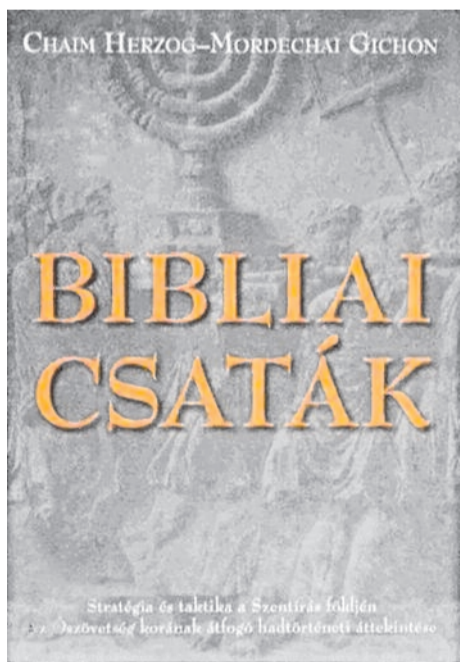
A Ventus Libro Kiadó gondozásában megjelent, gazdagon illusztrált munka a filiszteusok, izraeliták, asszírok, babilóniaiak, görögök és rómaiak egymás közötti konfliktusait tekinti át. A hús ütközet mindegyikét bemutatják a hadtörténet szer-

nyek között élhettek azok a népek, amelyekről egy-egy mondatot már biztosan hallottál a hittanórákon vagy a vasárnapi igehirdetésben.

Az *Ószövetség* korát mára már jócskán maga mögött hagyta az emberiség, ám a háború talán soha nem volt annyira kegyetlen, mint jelenkorunkban. 1994-ben az emberiség történetének egyik legszörnyűbb eseménye zajlott Ruandában: három hónap leforgása alatt mintegy egymillió embert mészároltak le. A népirtásról azonban a világ nagy része szinte tudomást sem akart venni.

A *Hotel Ruanda* című, 2004-ben bemutatott filmből egy hétköznapi ember helytállását, hősiességét ismerhetjük meg. A főszereplő a gyilkosok tombolása közepette egy általa vezetett hotelben több ezer reményvesztett menekülő honfitársa életét menti meg azzal, hogy menedéket nyújt nekik. Bemutatásának évében a film megkapta a torontói nemzetközi filmfesztivál közönségdíját, ezért biztosan nem fogsz csalódní, ha rászánod magad, hogy beszerezd a DVD-t.

■ JENŐ

zók térképen is. Emellett régészeti leletek, rekonstruált harci viseletek és fegyverek reprodukciói segítenek megérteni, hogy mi történt a frontvonalban. Középről ismerkedhetsz meg Józsuével, Saulal és Dáviddal, és megtudhatod, milyen körülmé-

A *testmozgás öröme*ről, a sport jótékony hatásairól olvashattok interjút az ez év szeptember 30-i Evangélikus Élet ifjúsági oldalán. Az akkor megkezdett témát folytatva az alábbi interjúban – ezúttal is egy bonyhádi testnevelő megszólaltatásával – egy egyéni és egy páros sportágat ajánlunk a figyelmetekbe, két hét múlva pedig a csapatsportokról lesz szó. (VI)

„A sport az egész személyiséget formálja”

Beszélgetés Ferenczi Imrével
a futás szépségéről és a szórakoztató tollaslabdáról

► „A sport mindenkié!” – szól a Médiaunió ez évi kampányának jelmondata, s ezzel beszélgetőtársam mélyen egyetért. Mindenki sportolhat, mozoghat, ehhez csak elszántságra, akaraterőre és kitartásra van szükség – mondja Ferenczi Imre, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium testnevelője.

– Magam is kipróbáltam több sportágat iskolai keretek között és azon kívül is. A torna, a kézilabda, a futball, minden érdekelt. Aztán tizennégy éves koromban a barátommal elsétáltam Pécssett a Tüzér utcába, a város sportpályájára, és attól kezdve gyakorlatilag ott éltem az életem, ott nőttem fel.

– Valami mellett csak letette a voksát...

– Mindig is magasugró szerettem volna lenni. Az edzőm az első edzésen előbb lefutattott velem hat kilométert, s csak aztán engedett ugrani. Százötvenöt centit sikerült átszárnyalnom elsőre, úgyhogy maradhattam. Heti hét edzésem volt, a legjobb eredményem kétszázöt centi. Most, ötvenkét évesen százhatvenet ugrom.

– Gondolom, nem volt kérdéses a pályaválasztás.

– Valóban nem: autóvilamosági szerelő és technikus lettem.

– Nem mondom, hogy nem vagyok meglepett.

– A középiskolában még egyáltalán nem akartam testnevelő lenni. Természetesen a sportolást nem hagytam abba, sőt atlétikaedző voltam, de hat évig a szakmában dolgoztam, igaz, ebből két évet a katonaságnál töltöttem. A rendszerváltás után határoztam el, hogy tovább képezem magam. Jelentkeztem Pécsre, az egyetemre, ahol testnevelő lettem végre, majd Budapesten, az akkori Testnevelési Egyetemen edzői végzettséget szereztem.

– Céltudatos és kitartó, mint egy hosszútávfutó.

– Az egyik kedvencem pont a futás. Amúgy is az egyéni sportok mellett teszem le a voksomat, nem vitatva persze a csapatsportok számtalan értékét. Ahogy említettem, magam is képzem, fociztam, tehát jól tudom, milyen váratlanul van egy közösséghez tartozni, együtt küzdeni. Ám az egyéni sportoknál nem kell a többiekhez alkalmazkodni, nem kell attól tartani, hogy a

csapatok némelyike nem tesz meg mindent a sikerért, miközben mi hajtjuk magunkat. Szabadidős tevékenység-nél pedig nem vagyunk másokra utalva, nem szükséges megvárni, míg összejön egy csapatra való ember. A futás tökéletes választás: bármikor, bárhol gyakorolható.

– De nem csak ezért a kedvence, ugye?

– Természetesen nem. A futásnak rengeteg kedvező élettani hatása van. Nő az állóképesség, az edzettség. A szív több vért tud pumpálni a keringésbe, ezáltal több oxigén jut a szövetekbe és a sejtekhez. Jó hatással van az anyagcserére, azok betegségeire, például a cukorbetegségeire, sőt hormonális változás is észlelhető egy idő után. Mindenki hallott már a boldogsághormonról. Nos, ez az endorfin hormon, amelyet az agy szabadít fel, boldogságérzést kelt. Jó hír, hogy alig egy óra futás után ez már remekül érzékelhető, és a futás után akár órákra is elboríthat bennünket a boldogság.

Ha ez nem lenne elég, nő a stressz- és monotóniatűrő képességünk, pozitívan befolyásolja az énképünket, az egész személyiségünket formálja. Továbbá a vérzsír-szintértékeinkben is kedvező változások következnek be – ami ugye nemcsak az élettani hatásai miatt fontos.

– Csak nem...?!

– De igen, pontosan: a futás fogyaszt. Emellett van egy esztétikája. A futás szép. Gondoljunk csak a *Tűzsekrekre*.

– Ez túl szép, hogy igaz legyen. Semmi sem lehet tökéletes, márpedig ahogy a futást esztételte, ez bizony annak tűnik. Valami gikszer csak van vele?!

– Mint minden mozgásnál, sportnál, itt is fennáll a sérülés veszélye. Erre természetesen oda kell figyelni. Kezdjük mindjárt azzal, hogy tényleg elengedhetetlen egy jó futócipő, erre kötelező áldozni. Fontos a fokozatosság betar-

tása. Ne fussunk egyből maratoni távot. A bemelegítésről, majd a futás befejezése utáni lazításról, nyújtásról se feledkezzünk meg! Ezek elhanyagolása ficamokhoz, törésekhez, a lágyrészek sérüléseire, akár izomszakadáshoz is vezethet. Az életkori sajátosságokat és egyéb adottságokat is tekintetbe kell venni, úgyhogy ha a futás túl megerőltető, a kocogás nagyszerű alternatíva!

– Igazán meggyőző volt az érvelése a futás mellett.

– A futást azért emeltem ki az egyéni sportok közül, mert ez a legegyszerűbb, bárki által végezhető mozgásforma, s ehhez a műkedvelőknek – egy idő után – edzőre sincs szükségük.

De ha már az egyszerűség-nél tartunk, azért megemlítek egy csapatsportot is: a tollaslabdát.

– Gyerekkorom egyik kedvence. Az öcsémmel kiálltunk a házunk elé az útra, és órák hosszat tollasoztunk – persze akkoriban sokkal ritkábban jártak felénk autók, mint most. A tollashoz tényleg nem kell drága felszerelés, és ez is bárhol üzhető. Partner ajánlott, ez kétségtelen...

– Igen, a tollaslabda – nemzetközileg használt nevén *badminton* – nagyon népszerű. Húsz éve olimpiai sportág. Azon a szinten már nagyon „gyilkos” is tud lenni; erő kifejtésben, anyagiakban egyaránt. Ez a szint már nem mindenkié.

Az egyszerűbb változat azonban nagyon egészséges és rendkívül szórakoztató. Erdességként említem, hogy egy pécsi vállalkozó háromszázmillió forintból, saját költségén, tollaslabdacarnokot építtetett a baranyai megyeszékhelyen. Meggyőződése, hogy a sport által egészségesebb lesz az egész társadalom. Nem a befektetés megtérülésére hajt, ténykedését a közösség iránti szolgálatnak tekint, ezért igen kedvező áron lehet igénybe venni a csarnok szolgáltatásait. Indonéziából hozott edzőt a pécsi egyesületnek. Merthogy jelen pillanatban a távol-keletiek a legjobbak ebben a sok ügyességet kívánó sportágban.

– Szakemberként mit mond, hány éves koráig sportolhat egy ember?

– Nem tudom a határt megmondani, egyéne válogatja. Nekem van egy tanítványom, akinek immár harminc éve vagyok az edzője. *Marika* néni száz és kétszáz méteres futásban indul Európa- és világbajnokságokon senior kategóriában. Mindig dobogós helyezéseket ér el. Hetvenhét éves. Kell ennél jobb példa arra, hogy a sport mindenkié?

■ V. GÁNSZLER BEÁTA

Bármily hihetetlen, a tollaslabda több ezer éves múltra tekint vissza. Játsozták a kínaiak, az aztékok, a görögök és a rómaiak is. A 17. században Európában szintén útközbe kerültek a játékok. Mai formájában Indiából indult útjára; itt ismerték meg a brit tisztek, s ők honosították meg Angliában. Száznegyven évvel ezelőtt, 1872-ben *Beaufort* herceg birtokán, Badmintonban tartottak először tollaslabdaversenyt, a sportág e városkáról kapta angol nevét. A Magyar Tollaslabda-szövetség 1969. június 1-jén alakult meg.

Nemzedékek nevelője

Egy evangélikus kántortanító élettörténete

Jó néhány korabeli dokumentum reprodukcióját is megtalálja az olvasó abban az életrajzi kötetben, amely nemrégiben látott napvilágot *Tóth Ernő evangélikus kántortanító élettörténete* címmel. Szerzője és szerkesztője a kiadvány „főszereplőjének” legidősebb fia, *Tóth Csaba*. A jó minőségű, szép kiállítású, dokumentumértékű fotókkal illusztrált könyv alapos kutatómunka eredményeként született meg, a szerző sok mindennek utánajárt, egyházi levéltárakban, anyakönyvekben, iskolák iratanyagában kutakodott.

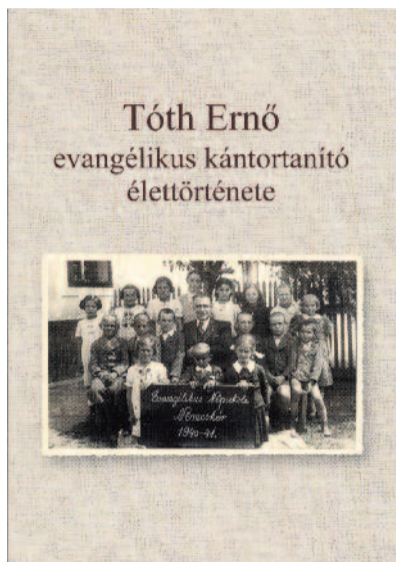
Tóth Csabának a kötet elkészítésében ezenfelül néhai édesapja is a segítségére volt, minthogy életének számos személyes dokumentumát megőrizte. Ilyenformán a kötetben átfogó életrajzot és pályaképet kap az olvasó, olyan részletességgel, hogy például még a nemeskéri iskola és tanítólakás 1940-ben készített alaprajzát is fellelhetjük.

Írásába Tóth Csaba gyermekkori emlékeit is beleszőtte, így a kötet egy népes család élettörténete is, ugyanakkor kordokumentum is. Ezért nem csak a családtagok számára lehet érdekes olvasmány.

Az egykori, sokak által szeretett nemeskéri kántortanító kálváriája az ágostai hitvallású evangélikus népiskola 1948. évi államosításával, majd az '50-ben zajlott körzetesítéssel kezdődött. Pályafutása alatt Tóth Ernő nemcsak segítőkészséggel találkozott, hanem – a pártállam idején – rosszakaratú emberek is alakították sorsát. Pedig a dokumentumokból is kiderül, hogy tántoríthatatlan, példás életet élt, „társadalmi munkájával” többször kiérdemelte a pártállam okleveleit is, és a rendszerváltás után is elismerésben részesült. 1996-ban – hetven évvel azután,

hogy megszerezte kántortanítói oklevelét – a soproni városházán vehette át rubindiplomáját.

Tóth Ernő 1905. június 24-én született Sajtoskálban. Az elemi iskolát Nemesládonyban, majd Szakonyban járta, mivel szülőfalujában sem templomuk, sem iskolájuk nem volt az evangélikusoknak. A hat elemi elvégzése után a soproni evangélikus líceumba került, majd az evangélikus tanítóképző intézetben folytatta tanulmányait, 1926-ban végzett.

A *Harangszó* című evangélikus néplapban olvasta a felhívást, hogy Nemeskéren kántortanítót keressenek. Gyalog ment a faluba, kezében felvételi kérelmével. Hamarosan meghívták kántorpróbaára, majd – mivel a gyülekezet őt választotta – megkapta a kántortanítói meghívót és díjlevelet. Az iskola államosításáig *Gócze Gyula*, illetve *Novák Elek* lelkészek mellett szolgált.

Az államosítás azzal is együtt járt, hogy *állami tanítói* státusba került. 1955-ben a kántori szolgálat ellátása miatt fegyelmivel sújtották: *írásbeli*

megrovásban részesült, majd a templomtól is eltávolították; a fegyelmet csak 1956 októberében, a forradalom alatt hatálytalanították, ezután ültetett vissza az orgonapadra.

Az iskolakörzetesítés után a szomszéd község, Lövé általános iskolájában tanított, majd amikor a gyerekek létszámának növekedésével Nemeskéren újra meg kellett nyitni az iskolát, visszakerült ide mint a tagiskola vezetője. 1965-ben vonult nyugdíjba.

A tanítás és a kántori szolgálat mellett hosszú éveken át községi könyvtáros, népművelési ügyvezető, valamint az Állami Biztosító helyi megbízottja is volt, nyaranta pedig cséplőgép mellett vállalt ellenőri munkát. Télen-nyáron, esőben és napsütésben hétről hétre kerékpáron vitte egyházunk hetilapját, az *Evangélikus Életet* a szomszéd falvakba.

1939-ben kötött házasságot *Halász Zsuzsannával*. Négy gyermekük született. Hűséges társát hosszú, súlyos betegség után 1978-ban veszítette el, öt évvel később egyik fia is meghalt. 1991-ben fiatalon megözvegyült legidősebb fia, Csaba magához vette, és Lentibe vitte, de új lakóhelyét sohasem tudta megszokni.

Földi pályája 1997-ben ért véget. Július 8-án temették el Nemeskéren, felesége mellé. Tóth Ernő volt Győr-Ménfőcsanak-Sopron megye utolsó kántortanítója.

■ MENYES GYULA

Tóth Ernő evangélikus kántortanító élettörténete. Írta és szerkesztette Tóth Csaba. A szerző kiadása, 2012. A könyv 1000 forintos áron kapható Sopronban, a gyülekezeti iratterjesztésben és a Cédrus könyvesboltban, valamint utánvéttel a szerzőnél (Tóth Csaba, 8960 Lenti, Zrínyi Miklós u. 8/B).

Rámpás konfirmáció

Bátori István egy baleset miatt lett rokkant, és kényszerült kerekesszékre. Ezt konfirmációi bizonyágtételében mondta el a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet előtt az októberi családi istentiszteleten.

Az alkalomra meghívta keresztanyját, hitvesét, az egyik szomszédját, meghívta kerekesszékes sorstársát is, akivel minden istentiszteleten együtt

Egyre inkább idetartozónak érezte magát. A „kicsik” konfirmációjakor határozta el, hogy ő is konfirmál, mert szeretne úrvacsorát venni, át szeretné adni az életét az Úr Jézusnak. Hetente két-három alkalommal is vette a fáradságot, és villanyhajtású kerekesszékevel eljött Angyalföldről Pesterzsébetre.

Istentiszteletek, bibliórák, Józsué férfikor, piliscsabai konferencia – minden érdekeltte. Végül egy lelkipásztori beszélgetésben életgynást tett, és készültünk a családi istentiszteletre, a konfirmációi alkalomra.

Az ünnepi istentiszteleten az ige a béna meggyógyításáról szólt. Jézus megközelíthetetlen volt a béna számára – hangzott az igemagyarázat. Még akkor is, ha volt négy lelkes testvér, akik cipelték a nyoszolyáját. Ott az utat elálló tömeg volt az akadály – az erzsébeti közösségnél pedig hosszú ideig a dombon álló templomhoz vezető sok lépcső.

Korábban – emlékezett vissza a lelkész – egy közgyűlésen vita folyt arról, hogy hova kerüljön a rámpa. Valaki meg is jegyezte: „Jó, jó, vitatkozunk, de

KOZICSEK HENRIETTA FELVÉTELE

vannak, valamint *Molnár Évát*, a könyvtárost. Merthogy – amint elmondta – 2011 karácsonya előtt tőle kért tanácsot: tud-e olyan közösséget ajánlani karácsonyra, ahova be tudna menni kerekesszékevel. Éva az evangélikus templomot ajánlotta, „ott van rámpa, és ott kedvesen fognak fogadni” – mondta. Bátori István így került kapcsolatba gyülekezetünkkel.

Szeretettel vették körül sokan.

hol van itt a toloszékes, akinek ezt építjük?” Nem tudtunk válaszolni. Nem is készült el a végleges rámpa, csak egy egyszerűbb változat. Most már tudjuk, hogy azért hiányoztak közülünk ezek a testvérek, mert nem volt rámpa.

Építészeti, európai uniós előírás? Nem! Több annál. Figyelem és irgalom és – hát konfirmáció! Rámpás konfirmáció!

■ GYJS

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE!

Gerencsérvár Oroszlány határában

Komárom-Esztergom és Fejér megye határán, Oroszlány és Púsztavám közt félúton járva lehetünk rá Gerencsérvárra.

már feliratozták, de irányjelző táblája korántsem egyértelmű utasítással szolgál. Egy kitérő után kiderül, hogy a várrom szinte közvetlenül a

sonló látnivalóknál szokásos információs tábla.

Gerencsérvár 13-szor 7 méteres, toronyszerű épület. A vár környéke a Csák nemzetség birtoka volt. Erődítményét a befolyásos nemzetség sarja, *Csák Ugrin* esztergomi érsek emeltette 1140 tájékán. Az 1200-as években Árpád-házi királyaink tulajdonában volt. *Nagy Lajos* gazdag zsákmány reményében vadászkastélynak használta. A gyermek *V. László* 1440-es székesfehérvári koronázására útban itt szállt meg anyjával, *Erzsébet* királynéval. Utóbb uralkodói hűbéradományként gazdag birtokos családok, a *Rozgonyiak*, az *Újlakiak*, az *Erdődyek*, majd az *Eszterházy* családok kezébe került.

Az oszmán hódítás időszakában pusztult el. Soha nem épült újjá. Csekély falmaradványai dacolnak az idővel. Körülötte jól kirajzolódik és körbejárható az erődítményt egykor övező várak.

A falak mellett egy fából hevenyészve összeállított ol-tárra és keresztre lehattunk figyelmesek. Reméljük, ma is ott vannak helyükön, és az erre járókat egy ima elmondására sarkallják.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

A Vértes vonulatai közt jó minőségű, de tájékozató jelzések nélküli műúton közelíthetők meg romjai. Az aszfaltról induló erdei ösvény

főút melletti erdőreszen bújik meg. De az információhiány a romnál sem szűnik meg: nagyon hiányzik az erődítés múltját bemutató, a ha-

HIRDETÉS

Felügyelők országos konferenciája

Révfülp, 2012. november 23–25.

BESZÉLGESSÜNK AZ EGYHÁZUNKRÓL!

A találkozó péntek este vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel zárul.

Program:

Péntek

18.00 Vacsora

18.30 Köszöntő – *Pröhle Gergely* országos felügyelő

18.40 Nyitóáhitat: „Tanítván őket...” (Mt 10, 27) – *Szemerei János* püspök

19.10 *Első beszélgetés:* Oktatás (moderátor: *Fábi György*)

Szombat

08.30 Reggeli

09.00 Laudes: „Hálaadással tárjátok fel kéréseiteket” (Fil 4,6) – *dr. Hafenschner Károly* (ifj.)

09.30 *Második beszélgetés:* Diakónia (moderátor: *Lengyel Anna*)

10.45 Szünet

11.00 *Harmadik beszélgetés:* Egyházi, gyülekezeti élet (moderátor: *Mészáros Tamás*)

12.30 Ebéd

14.00 *Negyedik beszélgetés:* Média (moderátor: *Pröhle Gergely*)

15.30 Vita az első négy beszélgetésről

17.00 *Előadás és ötödik beszélgetés:* Az egyházak küldetése a 21. században (vendégünk: *Balog Zoltán* miniszter)

18.30 Vacsora

19.00 Áhitat: „A háztetőkről hirdessétek!” (Mt 10, 27) – *Gáncs Péter* püspök

Vasárnap

08.30 Reggeli

09.30 Záró istentisztelet: „A szegények mindig veletek lesznek...” (Jn 12,7–8) – *dr. Fabiny Tamás* püspök

12.00 Ebéd

Jelentkezni a revfulop@lutheran.hu e-mail címen lehet november 10-ig. Kedvezményes részvételi díj: 6000 Ft. (A program esetleges megváltoztatásának jogát fenntartjuk.)

HIRDETÉS

Pályázat intézményvezetői állásra

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma (1085 Budapest, Üllői u. 24.) pályázatot hirdet a Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretothon (7666 Pogány, Széchenyi u. 18.) intézményvezetői álláshe-lyének betöltésére.

Az intézményvezető által ellátandó feladatok: az intézményvezető feladatkörét az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény 19. §-a határozza meg.

Pályázati feltételek: • a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 3. számú mellékletében meghatározott felsőfokú szak-képzettség • büntetlen előélet • legalább 5 év, a szociális ellátás terüle-tén betöltött munkakörben szerzett szakmai gyakorlat • felhasználói szín-tű számítógépes ismeret.

Előnyt jelent: • szociális és/vagy egészségügyi alapszolgáltatás vagy szak-ellátás területén szerzett hosszabb idejű gyakorlat • élő kapcsolati há-ló Pécs város ellátórendszereiben • evangélikus egyháztagság • aktív gyü-lekezeti elkötelezettség • „B” kategóriás jogosítvány.

A pályázathoz csatolni kell: • a képesítést igazoló okiratot • szociálisszak-vizsga-bizonyítványt vagy a pályázó nyilatkozatát arról, hogy a kinevezést követő 2 éven belül vállalja a szociális szakkvizsga megszerzését • önéle-trajzot és részletes szakmai életrajzot • az intézmény vezetésére, fejlesz-tésére vonatkozó programot • 30 napnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítványt • keresztlevelet • lelkesítő ajánlást a pályázó gyülekezeti lel-készétől.

A magasabb vezetői megbízás időtartama: 6 év (3 hónap próbaidővel), 2013. január 1. napjától 2018. december 31. napjáig. **Bérezés:** a Kjt. szerint.

A pályázat benyújtásának határideje: 2012. november 25.

A pályázat benyújtásának helye és módja: a pályázatot a Magyaror-szági Evangélikus Egyház Országos Irodája Titkárságának címére (1085 Budapest, Üllői út 24. I. em.) kérjük benyújtani három példányban (kö-zülük kettőt papíron, egy példányt pedig elektronikus adathordo-zón/CD-n), zárt borítékban. A borítékra kérjük ráírni: „Baldauf Gusztáv Evangélikus Szeretothon”.

A pályázat elbírálásának rendje: az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. törvény szerint.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítás kérhető a 20/770-3643-as te-lefonszámon.

HIRDETÉS

Evangelikus műsor a Magyar Televízióban

November 11-én, vasárnap az M1-en 10.05-kor, az M2-n 13 órakor *Huszar Gál* címmel az ötszáz éve született reformátorra emlékezünk. A műsor-ban archív felvételtől megszólal *Botta István* is. Szerkesztő: *Nagy László*.

Istentiszteleti rend • 2012. november 11.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti megelőző (itélet-) vasárnap.
Liturgikus szín: zöld. **Lekció:** 1Thesz 4,13–18; Jób 14,1–6.

Textus: Mt 13,47–50. **Énekek:** 495., 499.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. dr. Agod Anett; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10.; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** Horváth Ferenc; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztasmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Csolovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéluszy Gábor; du. 6. (asztali beszélgetések); **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (dzsesszistentisztelet) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románé Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. (Márton-napi vesperás) Véghegy Antal, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér 3.** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Kósa László; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** Darvas Anikó; **Rákospalota, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Darvas Anikó; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Deák László; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** Zólyomi Mátyás; **Budafokegyháza, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Légi harcok szomorú mementói

Beszélgés Végső István történéssel

► **Bács-Kiskun megye területét 1944 nyarán érte el a második világháború frontja. A harcok közben jó néhány repülőgép lezuhant, fedélzetén a legkülönbözőbb nemzetiségű legénységgel. A roncsok sok helyütt a mai napig a földben pihennek. Ezek kutatásáról beszélgettem Végső István kiskunhalasi történéssel, aki egy Madarason lezuhant repülőgép utolsó óráit derítette fel.**

– *Hogyan értesült arról, hogy megynkben repülőgéproncsokat rejt a föld?*

– Egy bajai kutató hívta fel erre a figyelmemet, és vele kezdtük meg a kutatásokat. Madaras községben persze ismert volt a történet, de sok legendával megfűszerezve terjedt. Szó volt ugyanis néger pilótákról, amerikai katonákról és sok minden másról. Efféle téves információk sűrűjében kellett megbirkózni a történeti valósághoz vezető úttal.

– *Hol kutattak eddig Bács-Kiskun megyében, és milyen eredménnyel?*

– Legalább tíz községben és városban találtunk nyomokat, és jártuk be a terepet. Például Kelebia, Katymár, Madaras, Bácsbokod, Gara, Felsőszentiván határában leltünk nyomokat, amelyeket – lengyel, magyar, angol, amerikai, német – katonai jelentések, veszteséglisták, levéltári anyagok is megerősítettek. Minden esetben ismerjük a lezuhanás biztos helyszínét, illetve mindegyiknek a történetét fel dolgoztuk, rögzítettük.

A gépek többségét magyar és német vadászpilóták lőtték le. Volt közöttük amerikai és angol gép is. Csak néhány helyen történt tragédia, ahol a személyzet már nem tudott kiugrani. Jó részük a solymári katonai temetőben nyugszik.

A roncskutatásnak egyébként az-által lesz valódi haszna és értéke, ha a roncs felkutatásán túl az emlékezés is teret kap – Madarason a lelőtt gép legénységének emlékét kopjafa őrzi, s ennél a helyiek évente az évforduló-n megemlékezést is rendeznek.

A HIDEGBEN NEM CSAK A HAJLÉKTALANOK VANNAK BAJBAN

Csúcsforgalom a segélyszervezetnél

► **Már most százszázalékos kihasználtsággal, azaz telt házzal működnek országsszerte az Ökumenikus Segélyszervezet szociális intézményei. A folyamatos leluést tapasztalva egyre többen keresték föl az Ökumenikus Segélyszervezet szociális központjait segítségért.**

„Elsősorban a sokgyermekes családok és a kisnyugdíjasok oldják meg nehezebben az immár testközelbe került problémát” – mondta *Révfalvi Dorottya*, a segélyközpont vezetője. Hozzátette: naponta több tucat támogatási kérelem érkezik már hetek óta a téli tüzelő tárgyában is. Legtöbbször cipővel, meleg ruhával, takaróval segítenek a segélyszervezet munkatársai, hiszen előfordul, hogy a segélykérők nem tudják fűteni a la-

– *Mi volt a legmértvadóbb a kutatás során: a már meglévő szakirodalom, a levéltári anyag vagy esetleg a még élő emlékezők elbeszéléseiből származó információ?*

– Én mindegyiket fontosnak tartom, de nyilván egy helybeli személy, aki nem is volt katoná, kevésbé tud forrásul szolgálni, mint egy korabeli, hivatalos, hadi dokumentum. A szakirodalom jelenleg igen csekély ezekben az ügyekben. A legtöbb adatot a magyar és külföldi adattárak és archívumok adják.

– *Konkrétan mit tudunk a Madarason mellett lezuhant repülőgépről?*

– A Madarason lezuhant B–24-esen a szövetséges légierőben, brit állományban szolgáló lengyel egység tagjai voltak. 1942 óta repültek együtt, már

valószínűleg Észak-Afrikában is bevették őket. Az 1944 augusztusában ki-robbant varsói felkelésnek nagy szükség volt az utánpótlásra. Ezért szálltak fel minden este gépek, hogy segít-

– *Mik lesznek a következő lépések a témában?*

– Természetesen nagy terv és álom, hogy komoly roncskutatást végezzünk a terepen. Sejtethető, hogy a motorok a mai napig a földbe fúródva várják a régészeket. És persze elképzelhető, hogy néhány személyes tárgyat, löszert és érdekesebb roncs-darabot is találunk. De bizonyára kell még néhány év, amíg összegyűjtjük az ehhez szükséges anyagiakat.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Az írás a Kontakt című, kecskeméti német–magyar városmagazin 2012. október 15-i számában megjelent írás rövidített, szerkesztett változata.

kásukat, de sokan kérnek étel-mi-szer-támogatást is.

Az Ökumenikus Segélyszervezet az ország több pontján működött hajléktalanokat segítő intézményeket. Ezekben is megkezdődött a téli fel-készülés. *Szilágyi István*, a segélyszervezet gyulai szociális központjának vezetője elmondta, hogy náluk több hónapja várólista van, és ennek a hosszabbodására számítanak a követ-kező időszakban.

Már most nagyon sok család és hajléktalan keresi föl az intézményt segélykéréssel. „November 1-jétől kezdődött a krízisidőszak, melyre pótágyak felállításával, hálósákok és meleg ruhák kiosztásával, valamint gyógyszerek beszerzésével készültünk föl, és folyamatosan nyitva tartunk” – nyilatkozta az intéz-ményvezető.

Debrecenben az Ökumenikus Se-gélyszervezetnél mindennap regge-

lit kaphat az intézményt felkereső kö-zel száz rászoruló. A fűtött helyisé-gekben a melegedés mellett mosási lehetőség is van, és a betérők példá-ul internetkapcsolattal rendelkező számítógépet is használhatnak a munkakereséshez.

Figeczki Tamás, a segélyszervezet debreceni szociális központjának vezetője elmondta, hogy nemcsak az in-tézmények szolgáltatásait bővítik, de megerősítik az utcai megkereső szolgálatot is. „A megnövelt munka-idő során takaróval, étel-miszterrel, gyógyszerrel segítünk azoknak, akik nem keresik föl az intézményeket” – tette hozzá a szakember.

Az Ökumenikus Segélyszervezet munkáját a 1353-as adományvonalon hívásonként kétszázötven forinttal vagy a szervezet on-line adomány-ozási felületén, a www.segelyszervezet.hu oldalon lehet támogatni.

■ IFJ. KIS BOÁZ

Búcsú Félénktől és Páncéltól

Négy éve kezdődött. Ahogy minden gyerek, az enyéim is nyafogtak már egy ideje, hogy szeretnének valamilyen állatot. Lettek hát halak, és lett két ékszerteknős, Félénk és Páncél.

Teltek az évek, a teknőcök pedig valószínűleg jól érezték magukat, mert csak nőttek és nőttek. Az akvárium egyre kisebb lett, többször nagyobbra kellett cserélni a lakóhelyüket. Mostanra azonban beláttuk, hogy ez nem mehet így tovább, valamilyen megoldást kell számukra találni, mert látható volt, hogy már nem kényelmes nekik a helyük.

De hogyan tovább, mit lehet csinálni két jókorára nőtt ékszerteknőssel? Szembesülnünk kellett azzal, hogy szinte mindenki azt javasolta, nyugodtan engedjük el őket valami vízparton, ők is így tettek – mondták – megunt teknőseikkel. És bár nagyon csábító volt ez az egyszerű megoldás, ellenálltunk, mert már tudjuk, hogy az ékszerteknős komoly veszélyt jelent a hazánkban őshonos mocsári teknősökre.

Az özönfajokkal foglalkozó nemzetközi munkacsoport és a Természetvédelmi Világszövetség a világ száz legveszélyesebb inváziós faja között tartja számon az ékszerteknőt, így a hazai fajok védelmében az

Európai Unió már 1997-ben megtiltotta behozatalukat.

Komoly nyomozómunkával találtunk arra az információra, hogy a Fővárosi Állat- és Növénykert korlátozás nélkül befogadja az ékszerteknősöket, éppen a hazai mocsári teknősök védelmében. Telefonálás. Igen, tényleg vihetjük őket, úgyhogy nehéz szívvel, de beraktuk a két teknőcot két papírdobozba, és irány az állatkert!

A gyerekek maguk engedhették be a teknősöket a nagy tó vizébe, ahol pillanatok alatt eltűntek. Könnyes búcsúzás és egy kis aggodalom, hogy mi lesz ott velük. De hol lehetne jobb helyük, mint egy állatkertben – nyugtatgattuk magunkat.

Aztán néhány órával később kezdődött a könyörgés: akkor most vehetünk új, kicsi teknősöket. Pedig hányszor elmagyaráztuk nekik, hogy miért nem jó, ha ilyen állatot szerzünk be, és hogy soha többet! Talán megbékélnék a helyzettel. És megértik, hogy másfajta állatokról is gondoskodhatnak nagy haszonnal: a korán jött téli időben például már elkezdődött a madarak téli etetési időszaka, hálásan jönnek, mint minden télen, a „madáréterembe”.

S hogy miért lett ebből a családi eseményből „ararátos” cikk? Mert

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

nem kevés embert és természetesen állatot is érint a téma. Nemcsak megunt teknősöket hagynak ugyanis sorukra, de például nagyon sok húsvéti nyúl is az utcára kerül az ünnep után néhány héttel vagy akár néhány nappal, de kutyákat, macskákat, tengerimalacokat, hörcsögöket és még számos más állatot is szabadon engednek sokan, akik nem mérték fel az állattartással kapcsolatos nehézségeket. Az szinte „hagyomány”, hogy a megunt akvárium halakat és egyéb vízi kedvenceket a budapestiek a Margitsziget aranyhalas távába engedik.

Jó lenne, ha léteznének kifejezetten díszállatok számára kialakított menhelyek is, hiszen nemcsak állatvédelmi problémáról van szó: némely fajnak a hazai élővilágban való megjelenése káros az őshonos fajokra. Persze az igazi megoldás az lenne, ha nem is vásárolnánk meg ezeket az állatokat!

Gondoskodjunk a körülöttünk, a természetben élő madarokról, kismamokról! A klímaváltozás miatt nagyobb figyelmet kellene fordítanunk rájuk, mert bizony számos olyan faj létezik, amely eltűnhet a környezetünkben.

■ S. A.

EVÉL&LEVÉL

Összefogás Nagyszénáson

2000 novembere óta megtapasztaltam, hogy a nagyszénási ember összetartó tud lenni, amikor egy nemes cél vezet. Egy ilyen cél az, hogy az evangélikus templomot megmentsük az összeomlástól. Amikor meghirdettük a gyűjtést a templom renoválásának költségeire, kevesen hitték, hogy annyi jóindulatú ember szánja adományát erre a célra.

A munkálatokat több fázisban terveztük elvégezni. A legfontosabb az épület tetőzetének és a falaknak a megerősítése, stabilizálása volt. Ezt a mérnökök tervei alapján, ügyes kivitelezéssel, sikerült megvalósítani. Az egykor felöltetlenül kivágott összetartó vas helyett öt (!) vastagabb összevonó vasat építettünk be. Ezek biztosítják a templom falait és a tetőzetet. Így már nyugodtan gondolhatunk a tél esetleges viszontagságaira.

A következő fázis – Isten segédelmével – tavasszal lesz. Szeretnénk különböző források bevonásával a templom belsejét és külsejét, valamint a tetőzetet felújítani. Bízom abban, hogy a nagyszénásiak ezután is mellénk állnak, amikor a község templomát szépítjük. Tesszük ezt annak érdekében is, hogy ezzel is emeljük településünk turisztikai értékét.

Köszönjük a jóindulatú emberek, szervezetek eddigi és jövőbeli támogatását, anyagi adományait, imádságait.

Kérjük, foglalják mindennapi könyörgéseikbe az evangélikus templom és gyülekezet sorsát, hiszen ezáltal is erősödik az összetartás Nagyszénáson. Találjuk meg azokat a lehetőségeket, amelyek nem széthúzzák, hanem összetartják ezt az emberi gyarlóság miatt megtépzott közösséget.

Isten áldja meg a jóindulatú embereket!

Erős vár a mi Istenünk!

ERDÉLYI ZOLTÁN lelkész (Nagyszénás–Gádos)

Kiadós gólyahír

KENDEH K. PÉTER FELVÉTELE

Szerkesztőségünk örömmel értesült arról, hogy a hetilapunk gazdájaként is funkcionáló Luther Kiadó igazgatójának, *Kende K. Péternek* és feleségének, *Johannának* megszületett a második gyermeke. *Kende-Kirchknopf Bendegúz Soma* november 1-jén látta meg a napvilágot 3770 grammal és 59 centiméteresen.

► EvÉlet-infó

HIRDETÉS

Meghívó asztali beszélgetésre

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára.

Időpont: november 29., csütörtök, 18 óra; helyszín: Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest V. ker., Károlyi u. 16.

Disputapartnerek: *Bódis Kriszta* író, dokumentumfilmes, pszichológus és *Szeverényi János* evangélikus lelkész. Téma: *Mai tolerancia, avagy az együttműködés lehetőségei*. A disputa ideje alatt a *Pim.hu* oldalon élőben követheti a beszélgetést.

A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft; diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. A belépővel a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatja.

HIRDETÉS

Meghívó EKME-estre

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület november 19-én, hétfőn 18 órai kezdettel tartja külmisziói estjét a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának utcáról nyíló tanácstermében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.). Ezen az alkalmon *Koskai Erzsébet* lelkész tart beszámolót az ez év őszi észtországi finnugor lelkészkonferencia tapasztalatairól. Az előadás címe: *Misszió a megváltozott világban*. Várunk minden érdeklődőt és a lelkészkonferencia magyar résztvevőit.

HIRDETÉS

Meghívó férfinapra

Regionális evangélikus férfinap lesz november 17-én, szombaton 10-től 16 óráig a Pesterzsébeti Evangélikus Egyházközség nagytermében (1204 Budapest, Ady E. u. 89.) *Állj a helyedre a családban, a gyülekezetben, a társadalomban!* címmel. A témát előadás, zenei műsor és csoportos beszélgetés segítségével dolgozzuk fel.

Szerény ebédre a pesterzsébeti Józsué férfikör gondoskodik.

Érdeklődni és jelentkezni *Győri János Sámuel* evangélikus lelkésznel lehet a jelentkezők létszámának megadásával november 10-ig (tel.: 20/824-5855, e-mail: zmc@enternet.hu).

Minden férfi testvért szeretettel várunk.

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!
Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében meghívjuk az V. Katalin-napi evangélikus bálra 2012. november 24-én a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program: 19.00 Beköszöntő – Novodomszky Éva és Schulek Csaba – Az est fővédnöke: Hölvényi György, az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára • 19.30 Fehér Anna Jászai-díjas színművész • 19.45 Szvorák Katalin Liszt- és alternatív Kossuth-díjas énekművész • 20.00 Borkostoló: ifj. Bruckner Nándor, Bruckner Pincészet, Sopron • 20.15 Büfévacsera • 21.15 A gödöllői anyaóvó intézmény bemutatkozása – a bál jótékony célja anyaóvó intézményeink támogatása • 21.30 Pódiumbeszélgetés Rudolf Péter Jászai-díjas színművészsel a családról • 21.50 Nyitótánc (a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanuló) • 22.00 Tánc a Simple zenekar kíséretével • 23.05 Tombolasorsolás • 23.45 Tánc • 2.00 Zárás • Műsorvezetők: Novodomszky Éva és Schulek Csaba • A tombolajegyek árából befolyt összeg gödöllői és nyíregyházi anyaóvó intézményeink támogatását szolgálja. • Vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralevő részében az italszámlát az urak rendezik. • Megjelenés az alkalomhoz illő öltözékben.

Jegyek 6000 Ft-ért a Huszár Gál könyvesboltban kaphatók (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.).

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBÖTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉSEK

Mindenfajta egyházi és magánrestaurálást, portréfestést vállalok rövid határidőre. Okleveles festő-restaurátor művész. 30/258-8033.

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb november 13-án 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

Nyílt nap az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeretettel meghív minden érdeklődő középiskolást és gyülekezeti tagot a november 13-án, kedden reggel 8 órakor kezdődő nyílt napra. Jelentkezés és információ a rektori hivatalban: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1051, 20/824-9263; fax: 1/363-7454; e-mail: teologia@lutheran.hu.

Meghívó szeretetvendégségre

A Beledi Evangélikus Egyházközösségben december 1-jén, szombaton 18 óra-kor szeretetvendégséget tartunk. Helyszíne a gyülekezeti ház. Havassy Bálint László beledi plébános tart vetített képes előadást Az „örök Róma” címmel. A szeretetvendégség áhítattal zárul, melyet szintén Havassy Bálint László tart. Ünnepi alkalmunkra tisztelettel hívjuk és várjuk! Erős vár a mi Istenünk!

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 11.)

Olyan szívet adok neked, amellyel megismernek engem, hogy én vagyok az Úr. Jer 24,7a (2Kor 1,21–22; Lk 17,20–24/25–30; Róm 14,7–9; Zsolt 90) Mintegy százmillió keresztyén szenved üldöztetést vallása miatt a világon – derül ki egy keresztyén missziós és emberjogi szervezet statisztikájából. Igen, 2012-ben is! Amikor a mai napon szeretett templomunkban feltöltekezhetünk a hallott igei üzenet által, imádkozhattunk, énekelhettünk, erőt nyerhettünk az úrvacsora bűnbocsánatot adó kegyelméből, jó, ha tudjuk: ma van az imanap az üldözött keresztyénekért. Kérjük Urunktól: őrizze, óvja és tartsa meg a legnehezebb időkben is az ő nyáját. S ne felejtünk el hálát adni azért, hogy szabadon és békeségben élhetjük meg hitünket, tehetünk bizonyosságot a világ Megváltójáról.

Hétfő (november 12.)

Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van. 1Sám 16,7c (1Pt 1,15; Mk 4,1–9/10–12; 2Kor 11,7–15) A szemünk „csupán” érzékszerv, amely néha becsap, és „bedőlünk” a látszatnak. Sokszor hamisan ítélünk meg dolgokat, embereket, a külsőségekre adunk – és minket is ugyanígy félreismernek. Mennyi fájdalmat és félreértést okoz mindez! Sámuel próféta sem látta meg rögtön a juhokat őrző Dávidban a leendő nagy királyt, míg az Úr nem figyelmeztette. Az örömhír azonban az, hogy Isten bennünk is meglátja, mi lakik a szívünkben. Becsapni, megteveszteni őt nem lehet. De ugyanakkor, ha a világ nem vesz is rólunk tudomást, az Úr értékes és drága tulajdonaként bánik velünk. A kérdés már csak az, hogy mi van a szívünkben.

Kedd (november 13.)

Most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert az Isten. 1Kor 13,12 (Ézs 55,9; Mk 13,9–20; 2Kor 11,16–33) A legnehezebb talán azt elfogadni, hogy az ismeretnek vannak korlátai. Nem tudjuk az élet és a halál nagy titkait. Kérdőjeleink jócskán akadnak. Ez azonban nem akadály annak, hogy értékes, értelmes, lelkiemben gazdag életet éljünk, hiszen nem tudatlanul, homályban járunk! Fényt, melegét és ismeretet sugároz ránk az Isten igéje, Jézus hozzánk szóló szava. A hit pedig Istenre hagyatkozás, bizodalom. Töredékes bár az ismeretem most, de tudom, hogy fogják a kezem, s vezetnek.

Szerda (november 14.)

Nyelvem hirdeti igazságodat és dicséretedet mindennap. Zsolt 35,28 (Jak 1,26; Zsid 13,1–9b; 2Kor 12,1–10) Mindennap – nem csak a siker és az öröm óráiban. A bánat, szenvedés és üldöztetés idején is. A hívó ember nem a külső körülmények alakulása folytán fakad istendicséretre, hanem életeleme az, akár a lélegzetvétel. Isten jósága és kegyelme átjár, éltet, körülvesz, erről nem lehet nem szólni, erről nem lehet hallgatni, belső kényszer ennek az öröme és naponkénti felismerésnek az átadása. Jézus így tanít: keressétek először Isten országát és az ő igazságát – ennél semmi sem fontosabb, előrébbvaló. Amikor őt hirdetjük, akkor egyszersmind másoknak is lehetőséget adunk, hogy elinduljanak a kegyelem forrásához.

Csütörtök (november 15.)

Megismerted velem az élet útját. Zsolt 16,11 (Jn 6,68–69; 1Jn 2,18–26/27–29; 2Kor 12,11–18) Az életutunkhoz leggyakrabban társított jelző a „rögös”. Miért is? Mert sok nehézség van rajta, sok fájdalom, veszteség, gyász, félelem, homály, és még sorolhatnánk. S a végét sem látjuk tisztán: mi lesz velünk halálunk óráján? Valami kapaszkodó kellene, valami, ami a rögöt elsimítja, ami képessé tesz bennünket végigmenni az úton és nem elesni, vagy ha már elesünk, felsegít, és továbbvezet. Dávidnak a Messiás eljövételéről szóló zsoltára csodálatosan szép olvasmány. A megoldást itt olvashatjuk a rögök és a félelmek ellen: az Úrra nézek szüntelen.

Péntek (november 16.)

A meggyógyított vak így válaszolt: „Az az ember, akit Jézusnak hívnak, sarrat csinált, megkente a szemeimet, és azt mondta nekem: Menj a Siloámhoz, és mosakodj meg. Elmentem tehát, megmosakodtam, és most látok.” Jn 9,11 (Dán 3,32; Mt 26,36–41; 2Kor 12,19–21) Hit nélkül mi is vakságban élünk... A megtérés során Jézus Krisztus az ember belső látását gyógyítja meg, azáltal, hogy a Szentlélek megadja az igazság megismerésének ajándékát. Ez a kegyelem! Avagy a mi „Siloám-tavunk”, ahol személyre szabottan átélhetjük a vakságból való gyógyulást. A hit világosságának hatására a belső látásunkat adja vissza Jézus, s onnantól fogva mindent másként látunk: a valóságot, önmagunkat, az embereket és az Istent.

Szombat (november 17.)

Krisztus eltörölte a követelésével minket terhelő adóslevelet, amely minket vádolt, eltávolította azt az útból, odaszegezve a keresztfára. Kol 2,14 (Zsolt 69,6; Mk 13,30–37; 2Kor 13,1–13) Pál apostol remek analógiát használ. A törvény alapján az embert – bűnös volta miatt – súlyos adósság terheli, amelyet sohasem törleszthetne a maga erejéből. Jézus Krisztus kereszthalálával magára vette a világ bűnét. A bűnös ember kegyelmet nyer, az isteni kegyelem felülírja Isten törvényét. Nem törli el, hanem magasabb szintre emeli. A szabadulás útja megnyílik számunkra. A megváltás a kereszten egyszer és mindenkorra, tökéletesen és maradéktalanul megtörtént, de az úton végig kell menni: Jézus követése, a hit útja áll előttünk.

■ KÓHÁTI DÓRA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 11-étől november 18-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>8.00 / Civil Rádió Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (www.civilradio.hu)</p> <p>10.00 / M1 Huszár Gál</p> <p>11.45 / Duna World II. Rákóczi Ferenc ábécékönyvecskéje (magyar ismeretterjesztő film)</p> <p>14.45 / M1 Nulladik óra (amerikai film, 1985) (93')</p> <p>15.05 / Bartók rádió Musica sacra</p> <p>19.35 / Bartók rádió Perényi Miklós (gordonka), Szokolay Balázs (zongora) hangversenye</p> <p>02.00 / Petőfi rádió Éjszaka Petőfivel</p>	<p>9.30 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó)</p> <p>10.00 / Duna Tv Isten kezében</p> <p>13.23 / Bartók rádió 28. régi zenei napok Az A. N. S. kórus hangversenye</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Rádiószínház Illyés Gyula: Petőfi Sándor 5/1. rész</p> <p>13.40 / M1 Magyarlakta – Vidékek krónikája</p> <p>18.30 / M1 Maradj talpon! (kvízműsor)</p> <p>19.42 / Kossuth rádió A Magyar Rádió gyermekkórusa énekel</p>	<p>7.35 / Duna Tv Az erdélyi szász kultúra nyomában (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Erős vár a mi Istenünk</p> <p>12.15 / TV2 Fiatal tehetségek (angol zenés dokumentumfilm, 2008) (88')</p> <p>14.00 / Bartók rádió A hét zeneszerzője: Ludwig van Beethoven Benne: VII. szimfónia</p> <p>20.35 / Duna Tv Magyar elsők (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Az első magyar tévéadás</p> <p>21.00 / Duna Tv Az ifjúság édes madara (amerikai játékfilm, 1962) (115')</p>	<p>9.05 / Bartók rádió Hang-fogó Rossini: Kis ünnepi mise</p> <p>9.30 / Duna Tv Napok, évek, évszázadok Tökécszi László műsora</p> <p>13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház félórása</p> <p>14.00 / Bartók rádió A hét zeneszerzője: Ludwig van Beethoven Fűga</p> <p>15.50 / Duna Tv Egy francia templom magyar képei (magyar dokumentumfilm-sorozat)</p> <p>Szilveszter, a tudós pápa</p> <p>20.55 / Bartók rádió Ádám, hol vagy? Ady Endre versei</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>13.16 / Bartók rádió Horváth Anikó Bach-csembalóhangversenye Deák téri evangelikus templom, 1999. június 7.</p> <p>14.06 / Kossuth rádió Arcvondások Damjanovich József görög katolikus lelkész, zempléni főesperes</p> <p>16.00 / Duna Tv Mesélő cégtáblák (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>20.40 / M2 Othello Gyulaházán (magyar tévéfilm, 1966) (87')</p> <p>21.00 / Duna Tv Ház a sziklák alatt (magyar játékfilm, 1958) (92')</p> <p>21.20 / TV2 Üvegtigris 2. (magyar vígjáték, 2006) (108')</p>	<p>15.50 / Duna Tv Egy francia templom magyar képei (magyar dokumentumfilm-sorozat)</p> <p>A Sóska utcából Saint Simonba</p> <p>15.55 / Duna World A hazai agy kutatás műhelyeiből (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Az idegsejt</p> <p>22.45 / M1 Mezei-Pálfi-Szőke- Bresnyánszki: Záróra A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadása felvételről</p> <p>23.00 / Bartók rádió Dzsesszkoncertek Berki Tamás (ének) és a Shabu-Shabu együttes koncertje</p>	<p>7.55 / Duna Tv ...és még egymillió lépés (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Az utolsó lépések</p> <p>8.40 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó)</p> <p>9.10 / Duna Tv Isten kezében</p> <p>10.25 / Duna World Virág virágossága – Kazettás mennyezetű templomok a Tiszaháton</p> <p>18.05 / Kossuth rádió 130 év, 130 dal Bognár Szilvia énekesnő</p> <p>18.35 / Duna Tv Fölszállott a páva (népzenei tehetségkutató műsor)</p> <p>22.25 / M1 Katonák voltunk (amerikai-német film, 2002) (133')</p>	<p>8.05 / Régió rádió Zsinatoló (vasárnapi ökumenikus műsor)</p> <p>9.30 / Mezzo Tv Händel: Salamon – oratórium</p> <p>10.04 / Kossuth rádió Református istentisztelet közvetítése</p> <p>10.05 / M1 Biblia a magyar költészetben</p> <p>10.15 / M1 Evangélikus magazin (ismétlés: 13.20 / M2)</p> <p>10.50 / M1 Sztehlo Gábor (ismétlés: 13.50 / M2)</p> <p>15.05 / Bartók rádió Jubilata Deo Évszázadok egyházi muzsikája</p> <p>19.35 / Bartók rádió Thierry Escaich játsszik a Mátyás-templom orgonáján</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** Hafenschér Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a MediaLOG Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció** a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

